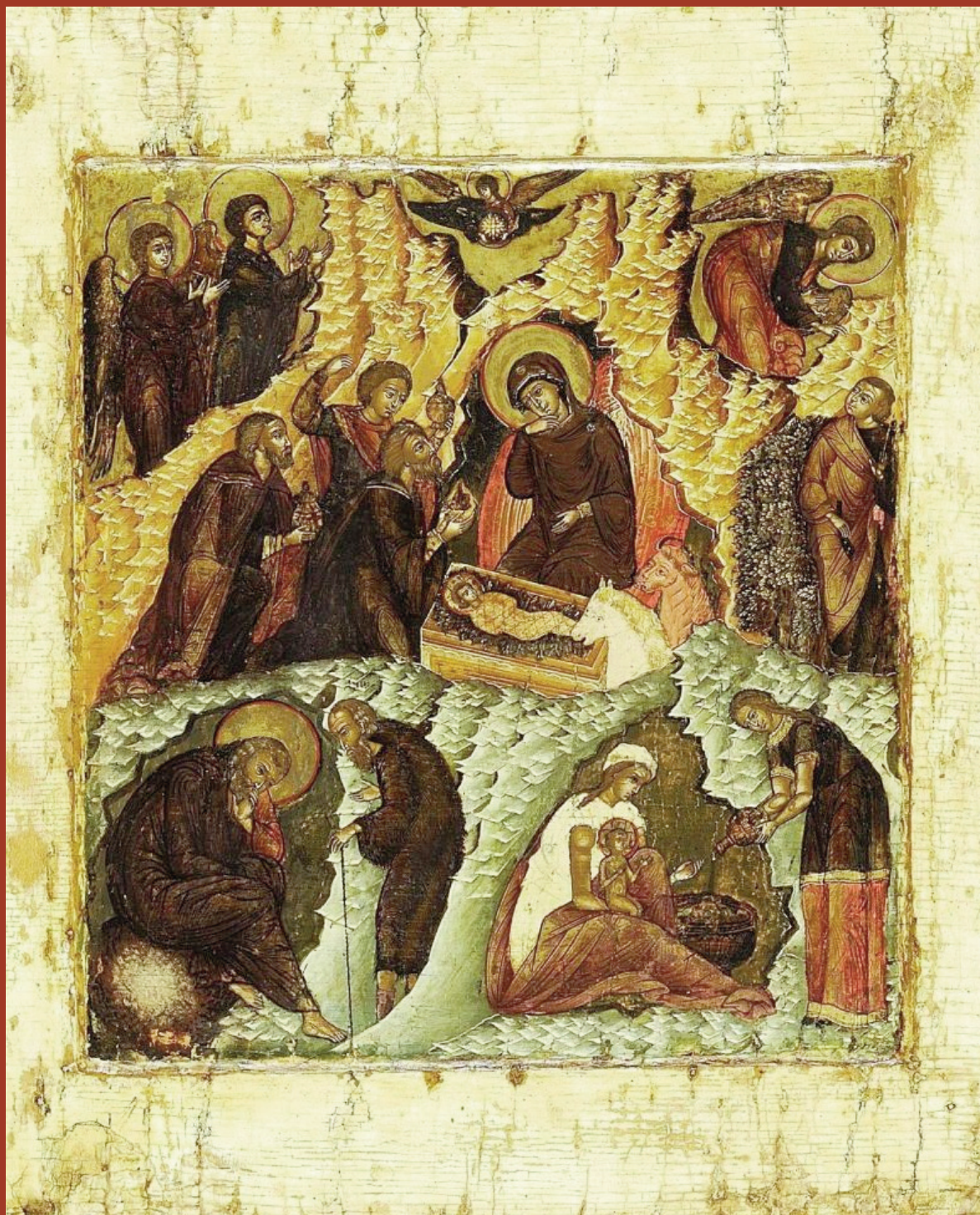


THE FAITH

October- December 2020
Volume 70 No.4



PASTORALĂ LA PRAZNICUL NAȘTERII DOMNULUI 2020

† NICOLAE

din mila lui Dumnezeu

Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Statelor Unite ale Americii

și

Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române a celor două Americi

*Iubitelui cler și dreptslăvitorilor creștini,
har, pace și bucurie de la Hristos Domnul, iar de la noi arhierească binecuvântare.*

*Acestea toate s-au făcut ca să se îplinească ceea ce s-a zis prin prorocul care zice
"Iată, Fecioara va avea în pântec și va naște fiu și vor chema numele Lui Emanuel,
care se tâlcuiește Cu noi este Dumnezeu" (Matei 1, 22-23)*

Preacucernici Părinți, Iubiți Credincioși,

La acest praznic slăvit vă vestesc și eu împreună cu îngerul că **Dumnezeu este cu noi**, că Dumnezeu nu ne-a părăsit, că **Dumnezeu nu și-a uitat creația și nu-i ignoră suferința, că Dumnezeu ne trimite Mântuitor**. Întruparea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria este izvorul nădejzii creștinului în pronia lui Dumnezeu pentru fiecare moment al vieții sale pământești ca pregătire pentru viața cea veșnică.

Vestirea aceasta este cuprinsă în prezentarea evenimentului Nașterii Domnului de Sf. Evanghelist Matei: *"Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înainte împreună, s-a aflat având în pântec de la Dubul Sfânt. Iosif, logodnicul ei, drept fiind și nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns. Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Dubul Sfânt. Ea va naște Fiu și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele lor. Acestea toate s-au făcut ca să se îplinească ceea ce s-a zis de Domnul prin prorocul care zice: Iată, Fecioara va avea în pântec și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emanuel, care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu" (Matei 1, 18-23)*. Este încredințarea Dreptului Iosif de către îngerul Domnului că cele ce s-au petrecut cu Fecioara Maria sunt rodul lucrării lui Dumnezeu spre mântuirea neamului omenesc. Este vestirea deodată a lucrării Fiului Întrupat prin numele *Iisus* și descoperirea planului lui Dumnezeu pentru omenire prin numele *Emanuel*.

Sf. Ioan Gură de Aur explică această legătură a numelor în textul mateian: *"Aș putea fi întrebat: Dar atunci pentru ce nu s-a numit Emanuel, ci Iisus Hristos? Îngerul nu a spus Vei chema ci Vor chema, adică mulțimile de oameni și faptele săvârșite de Hristos. În acest text, numele Emanuel este dat de faptele săvârșite de Hristos... De aceea cuvintele Îl vor chema Emanuel nu înseamnă altceva decât că vor vedea că Dumnezeu este cu oamenii. Totdeauna a fost Dumnezeu cu oamenii, dar niciodată atât de lămurit acum."*¹ Iar Sf. Nicolae Velimirovici întărește această explicație: *"Și o chemare și cealaltă dă glas dintru adâncuri temeiului pentru care a venit Hristos în lume și lucrării Lui întrânsa. El vine să ierte, să aibă milă de oameni, să-i mântuiască de păcatele lor și de aceea se va numi Mântuitor, Iisus. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu?... Nimeni nu cunoaște întreaga grozăvie a păcatului decât numai Dumnezeu Care este fără de păcat. Și nimeni nu poate pătrunde la inima lumii ca să scoată de acolo viermele (păcatului) și să-l arunce afară decât numai Dumnezeu."*² Cei doi părinți tâlcuiesc vestirea îngerului către Iosif și cele două nume date pruncului ca **descoperirea coborării lui Dumnezeu pe pământ pentru izbăvirea omului de păcat și încredințarea lui de purtarea de grijă a lui Dumnezeu**.

Această vestire nu este una a istoriei trecute, nu este o amintire pioasă a nașterii unui înțelept, ci este **vestirea prezentului Nașterii lui Hristos**. În dimineața Crăciunului, la slujba Utrenei ne vestim cu bucurie: *"Hristos Se naște, măriți-L! Hristos din ceruri, întâmpinați-L! Hristos pe pământ, înălțați-vă!"* Împreună cu îngerii, cu păstorii și cu magii suntem martori ai Întrupării Cuvântului,

suntem mărturisitori ai veștii celei bune că Dumnezeu nu ne-a uitat și ne-a trimis Mântuitor. **Hristos se naște în sufletul fiecăruia dintre noi, dăruindu-ne ceea ce este mai de preț pe pământ, credința și speranța în puterea răscumpărării Lui**.

Această Naștere **acum** ne revendică, ne cere să ne înălțăm și să-l întâmpinăm pe Hristos cel din ceruri. Mântuirea noastră în Hristos nu este un proces pasiv, ci unul activ, unul de participare, de dăruire, de jertfire. Mântuirea este darul lui Hristos, dar se realizează prin Hristos. *"Hristos este împlinirea ființei reale a omului – coroană a creației – pentru că în El omul e deplin unit cu Dumnezeu"*, spune Părintele Dumitru Stăniloae.³ **Hristos este ținta înălțării noastre, dar El este și calea și ajutorul nostru spre această țintă:** *"În Hristos ni s-a deschis calea spre ținta deplinei umanizării și El e calea spre aceasta, căci este calea spre comuniunea cu Dumnezeu ca o comunitate de persoane... Prin Întruparea Sa ca om Hristos ne-a făcut accesibilă comuniunea cu Sine ca Dumnezeu în formă umană culminantă, mai bine zis cu întreaga Sfântă Treime. Numai Iisus Hristos ne-a dat puterea să ieșim deplin din egoismul păcatului, din închisoarea limitelor naturii (umane) și a coruptibilității ce se încheie cu moartea."*⁴

Împlinirea mântuirii în Hristos și prin Hristos este descoperită tot de Părintele Stăniloae în cuvinte profunde și pline de speranță: *"Omul devine prin Iisus Hristos fiul al lui Dumnezeu și semen al lui Iisus Hristos-Dumnezeu. E cea mai înaltă demnitate și stare la care e ridicat. Dar ce altceva înseamnă aceasta dacă nu ridicarea la cea mai intimă comuniune eu-Tu cu Dumnezeu? Iar cine stă în comuniune cu Dumnezeu este veșnic, căci pe cine iubește Dumnezeu atât de mult încât îl primește în comuniune cu Sine, nu-l poate lăsa să piară..."*⁵

Iubiți credincioși,

Întreaga lume se află de mai multe luni cuprinsă de frica de boală și de moarte, de întrebări grave privind viitorul fiecăruia, al familiei, al comunității și al lumii. Creștinul poate afla răspuns la aceste întrebări mărturisind credința în Întruparea Fiului lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră și privind spre Hristos ca țintă a vieții noastre. Dacă dorim să aflăm răspunsuri aducătoare de pace, trebuie să ne întoarcem la Hristos, să ne punem nădejdea în El, căci El este reperul neschimbat al existenței noastre, El este același *"ieri și azi și în veci"* (Evrei 13, 8). Sf. Sofronie Saharov, contemporan cu noi și cu problemele lumii noastre, ne încredințează că numai în Hristos vom afla răspuns: *"Iisus Hristos este măsura tuturor lucrurilor dumnezeiești și omenești... În El găsim răspunsul la toate problemele noastre, care, fără El, ar fi de nereșolvat. El este cu adevărat axa mistică a universului."*⁶

Cu acest îndemn, îl rog pe Cel născut în iesle să vă dăruiască **sănătate și spor în credință, nădejde statornică și împăcare sufletească** căci El ne este **Mântuitor**! Vă îmbrățișez frățeste în Hristos Domnul și vă urez **Sărbători fericite și La mulți Ani!**

Al vostru frate întru rugăciune către Dumnezeu,

† Mitropolit NICOLAE
Chicago, Praznicul Nașterii Domnului, 2020

Note

¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia la Matei*, Omilia V, PSB 23, București, 1994, p. 68.

² Sf. Nicolae Velimirovici, *Predici*, Editura Ileana, București, p. 24.

³ Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, București, 1997, p. 23.

⁴ Ibidem, p. 22.

⁵ Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Craiova, 1993, p. 90.

⁶ Arhim. Sofronie Saharov, *Rugăciunea – experiența vieții veșnice*, Ed. Deisis, Sibiu, 2007, p. 39.

THE FAITH

Credința

CONTENTS



COVER: NATIVITY ICON

- 2 PASTORALĂ LA PRAZNICUL NAȘTERII DOMNULUI 2020
de IPS Mitropolit Nicolae
- 4 PAROHIA SF. ANDREI, CALGARY, AB
de Gheorghe Crișan
- 6 AȘEZĂMINTE FILANTROPICE CREȘTINE ÎN
ȚARA ROMÂNEASCĂ
de Pr. prof. univ. dr. Mihail Simion Săsăujan
- 10 PASTORAȚIA PĂRINȚILOR ȘI COPIILOR
(PASTORAȚIA PĂRINȚILOR-PREOȚI, A PREOTESELOR ȘI
A COPIILOR LOR)
de Pr. Corneliu Iulian Dragomir
- 12 CEL DE-AL 3-LEA CONGRES AL EPISCOPIEI
ORTODOXE ROMÂNE A CANADEI
de Ștefan Athenagoras
- 14 SERBIAN PATRIARCH +IRINEJ (1930-2020)
by Bishop Longin of New Gracanica- Midwestern America
- 17 THE LORD'S NATIVITY - THE RESTORATION OF
MAN'S DIALOGUE WITH GOD
by Fr. George Bazgan
- 18 SCHIMBAREA LA FAȚĂ - VEȘNICIA ASCUNSĂ ÎNTR-O CLIPĂ -
de Protos. Hrisostom - Mănăstirea Putna
- 20 HRAMUL MĂNĂSTIRII SFÂNTUL DIMITRIE CEL NOU DIN
MIDDLETOWN, NEW YORK, 2020
de Protosinghel Ieremia Berbec
- 22 PASTORAL LETTER AT THE FEAST OF THE LORD'S
NATIVITY, 2020
by HG Bishop IOAN CASIAN

Opinions published in this magazine do not necessarily reflect the position of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas unless so stated.

ANNUAL SUBSCRIPTION:

USA, \$10.00
Canada, \$15.00
International, \$25.00

The Faith Magazine is published quarterly by the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas

Postmaster send address changes to Credința - The FAITH,
5410 North Newland Avenue, Chicago IL, 60656-2026, USA

Editorial Board:

His Eminence Metropolitan Nicolae
His Grace Bishop Ioan Casian
V. Rev. Fr. Vasile Mureșan
V. Rev. Fr. Daniel Ene
V. Rev. Fr. George Bazgan

Parohia Sf. Andrei

Calgary AB



P

arohia ortodoxă română Sf Andrei din Calgary, Alberta, a fost înființată în noiembrie 2001 în jurul unui grup de 5 oameni, sub îndrumarea înțeleaptă a Părintelui Protopop Mircea Panciuk. După prima Sfântă Liturghie, săvârșită de către Pr. Mircea la 21 decembrie 2001, numărul membrilor a sporit la 72, iar după un an, era mai bine de 150, numărul cererilor de înscriere fiind în creștere în al doilea an. La două duminici, părintele Protopop călătorea de la Edmonton pentru Sfintele Slujbe.

În 2003, Părintele Vasile Ioan Moisi a fost numit paroh la parohia Sf. Andrei din Calgary. De acum, Sfânta Liturghie s-a săvârșit în fiecare duminică. De acum toate rânduielile Sfintelor Slujbe au intrat într-un program de normalitate liturgică și pastorală, avându-l pe Părintele Vasile ca păstor al credincioșilor din Calgary.

Un donator important pentru parohia noastră a fost doamna doctor Ana Adamache (Dumnezeu să o odihnească!). Ea a susținut programe pentru atragerea tinerilor în Biserică.

Consiliul Parohial, mandat de Adunarea Generală, a început să caute un loc de rugăciune cât mai apropiat de ceea ce noi știm că este o biserică. Lipsiți de fonduri pentru a cumpăra o proprietate sau a închiria, primele Sfinte Liturghii s-au săvârșit în mansarda unuia dintre membrii fondatori. În câteva luni, bruma de bani adunată din donațiile initiale ale membrilor oferea acum posibilitatea

închirierii unei săli comunitare (community center), potrivită pentru participarea unui număr de credincioși în continuă creștere. Din 2005 ne-am așezat la North Glenmore Park Community Association, care s-a dovedit a ne fi gazdă bună pentru următorii 15 ani.

Între timp, Consiliul Parohial continua să caute proprietăți, fie cu clădire existentă, ușor de a fi transformată în locaș de rugăciune adecvat, fie cu suficient teren pe care să putem ctitori o biserică ortodoxă după tradiția românească. Majoritatea membrilor însă, optau pentru a doua variantă: o biserică nouă, "o mică Românie" la așa mare depărtare de Țară.

Cu binecuvântarea IPS Nicolae, Mitropolitul ortodox român al celor două Americi, și sub îndrumarea Părintelui Vasile, în perioada 2006 – 2008 am cumpărat niște terenuri pentru construirea noii noastre biserici. N-am anticipat cât de dificil este să obții aprobările necesare din partea autorităților civile, care ne-au tot amânat vreme îndelungată, iar în cele din urmă au dat un verdict negativ. Drept consecință, am fost nevoiți să vindem terenurile respective și să ne orientăm către zone de la marginea orașului, dar accesibile totuși mai multor credincioși.

Astfel, în 2011 am cumpărat un teren în micul cătun Shepard, alipit de curând orașului în continuă dezvoltare. Aici s-a hotărât construirea noii biserici. În 2012 am cumpărat terenul adiacent, care avea deja o casă în stare cât

de cât bună. Ambele terenuri aveau în total 0.8 acres. În 2013, după aprobarea Adunării Generale, aveam să obținem prima autorizație de dezvoltare ca Centru Cultural al casei respective.

Dar, cătunul tocmai adăugat la oraș a trebuit să mai aștepte câțiva ani ca să fie cuprins și aliniat în planurile de urbanizare ale orașului. Astfel, noi încă nu știam dacă avem voie să construim biserica.

Așa stând lucrurile, am hotărât să așteptăm începerea lucrărilor până știm sigur că putem construi biserica. Între timp casa s-a deteriorat și costul renovării/transformării în Centru Cultural a crescut până aproape de construirea unui nou, de la fundație. S-au refăcut planurile pentru o construcție nouă, cu 50% mai mare decât casa existentă (pe care urma să o demolăm) și s-a obținut un nou permis de dezvoltare, în 2015. Totuși, nu aveam aprobarea pentru construirea bisericii pe terenul de la nord.

În mai 2017 s-a înființat Episcopia Ortodoxă Română a Canadei. Curând după intronizare, Preasfințitul Părinte Ioan Casian a făcut o vizită pastorală în Alberta și, însoțit de Pr. Vicar George Bazgan, Pr. Protopop Mircea Panciuk și Pr. paroh Vasile Moisi, a săvârșit slujba de sfințire a celor două terenuri.

Sub presiunea membrilor, care se împutinau de la an la an din cauza tergiversărilor, președintele Sherban Comănescu, a început să convingă membrii Consiliului Parohial să începem cât mai curând construcția Centrului Cultural. Pe de altă parte, Părintele Vasile și Adunarea Generală doreau construirea Bisericii.

În cele din urmă, planurile de urbanizare ale orașului au permis construcția de biserică în Shepard. Drept urmare, am început să lucrăm la planurile Bisericii și am putut aplica pentru prima dată pentru obținerea permisului de dezvoltare în 2018. La sfatul arhitectului consultant din România, Silviu Ștefan Gogulescu (trecut la Domnul de un an de zile), am optat pentru stilul brâncovenesc pentru biserică. După un prim răspuns de la Primăria din Calgary, cu 56 de condiții și numeroase întâlniri cu departamentele de la Primărie pentru rezolvarea acestor condiții, în ianuarie 2019 am depus în varianta finală planurile pentru biserică, spre obținerea permisului de dezvoltare. Dorind să integrăm și Centrul Cultural în același stil arhitectonic brâncovenesc, am depus un amendament la deja aprobatul permis pentru acesta, pentru modificarea exteriorului.

În iunie 2019, când la Edmonton IPS Mitropolit Nicolae, împreună cu PS Episcop Ioan Casian sfințeau noile vitralii ale bisericii Sf. Constantin și Elena, noi aveam parte de altă bucurie, împărtășită de altfel cu ierarhii noștri: primisem aprobarea pentru dezvoltarea bisericii din Shepard. Însă, bucuria nu a ținut decât până în august, când, la contestația unuia dintre vecini, judecătorii acestui caz au descoperit niște scăpări/neatenții de proiectare, iar permisul pentru biserică nu s-a mai eliberat. Dar acum știam că avem voie să o construim.

Primăria a venit în întâmpinarea noastră și a elaborat un set de condiții ca să aplicăm din nou, de această dată având ambele clădiri - Biserica și Centrul Cultural sub aceeași aplicație, noi având posibilitatea să alegem pe care o construim întâi. Adunarea Generală din ianuarie 2020 a hotărât ca biserica să fie prima construcție.

Tot în ianuarie 2020, am aflat despre o biserică protestantă scoasă la vânzare de câteva luni. Micuță (72 de locuri pe bănci), dar în oraș și cu tot ce este necesar să

funcționeze ca biserică. Trezorerul nostru, Daniel Pantazi, a negociat termenii contractului de cumpărare și inspecțiile de rigoare, care au fost prezentate Adunării Generale spre aprobare.

Părintele Vasile a invitat pe Părintele Protopop să viziteze această proprietate și să conducă ședința Consiliului Parohial. Pr. Vasile și o majoritate a Consiliului Parohial și-au exprimat dorința de a cumpăra această proprietate. Cumpărarea urma să se facă fără a implica parohia în vreun împrumut bancar. Apoi, Pr. Vasile a cerut binecuvântare de la Preasfințitul Ioan Casian pentru cumpărare.

Duminică 1 martie 2020, în încăperea care avea să devină Biserica Ortodoxă Sf Andrei din Calgary, 50 de credincioși pezenți la AGM, între care 34 de membrii cu drept de vot, ardeau de nerăbdare să pornim votul. Un vot împotriva, o abținere și 32 de voturi pentru, au decis să închinăm această proprietate Sfântului Apostol Andrei. După un program de muncă voluntară pentru amenajarea și pregătirea bisericii, Părintele Vasile Moisi, împreună cu Vlad Tilihoi și NIKO Roofing Ltd., au adus iconostasul.

În Sâmbăta lui Lazăr s-a săvârșit prima Sfântă Liturghie și parastasul pentru cei adormiți. Au urmat apoi frumosele și înălțătoarele slujbe din Duminica Floriilor, Joia celor 12 Evanghelii și Vinerea Prohodului Domnului, culminând cu Sf. Liturghie a Învierii de la care 150 de credincioși, în deplină ordine și respectând strict hotărârile autorităților sanitare, au primit Sfânta Lumină și Paștile.

Săptămâna Stălpărilor și Învieria Domnului au așezat parohia noastră pe calea tradițională a Ortodoxiei de două ori milenară. De acum suntem la noi acasă!

Pentru durata pandemiei, Sfintele Liturghii ajung în casele credincioșilor noștri prin transmisiile directe pe Facebook și pe website-ul nostru. Accesul în Biserică, prin dragostea Părintelui nostru paroh, este 24/7. Toți cei care vor să se roage oricând, să pună un pomelnic, sau să aprindă o lumânare, pot intra în biserică cu o cheie care este la îndemână oricărui credincios.

Duminică, 29 noiembrie 2020, în ajunul zilei de cinstire a Sf. Apostol Andrei, patronul parohiei noastre, după 19 ani de la înființare, am sărbătorit primul Hram în biserica noastră, în casa nouă a Sfântului Apostol Andrei. Bucuria participării am trăit-o noi cei puțini prezenți, împreună cu Părintele nostru Vasile. Din cauza pandemiei, Preasfințitul Părinte Ioan Casian nu a putut fi prezent în mijlocul parohienilor noștri.

Acum, aducând primos de mulțumire Bunului și Milostivului Dumnezeu, ne rugăm să ne ocrotească de boli năprasnice și spunem împreună cu Proorocul de acum trei mii de ani: "De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește" (Psalmul 126:1).

Slavă Lui Dumnezeu pentru toate!

**Gheorghe Crișan
Calgary, Alberta**

Așezăminte filantropice creștine în Țara Românească

Conceptul de filantropie creștină

„Îngrijirea oamenilor bolnavi și a săracilor reprezintă nu numai o datorie morală a creștinului ca manifestare a dragostei sale față de aproapele, așa cum ne învață Mântuitorul Iisus Hristos în *Pilda samarineanului milostiv*, ci și o componentă a misiunii sociale a Bisericii în înțelesul ei de comunitate. Întrucât Fiul lui Dumnezeu a venit în lume pentru a tămădui „*orice boală și orice suferință în popor*” (Matei 4, 23), Biserica întemeiată de Hristos, „Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre”, și constituită de Duhul Sfânt la Cincizecime este și spital duhovnicesc pentru vindecarea de boli sufletești sau patimi, dar și de boli trupesti, prin Taina ungerii bolnavilor (Sfântul Maslu) și prin îngrijirea lor”¹.

Sfinții Părinți ai Bisericii au evidențiat în lucrările și faptele lor, semnificația filantropiei creștine. Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur, *a fi om și a trăi înseamnă a dăruia*: „Viața n-ar mai fi cu puțință să se mențină dacă ai desființa milostenia, iertarea și iubirea de oameni. Din pricina aceasta, Dumnezeu n-a lăsat milostenia numai pe seama rațiunii [...] Suntem înclinați din fire spre milostenie. Aceasta ne face să ne revoltăm când oamenilor li se face nedreptate, să ni se zbată inima când vedem că un om este ucis, să plângem când vedem pe cineva îndurerat. Pentru că Dumnezeu vrea tare mult să se facă lucrul acesta, a poruncit naturii să contribuie și ea mult la săvârșirea milosteniei. Prin aceasta, Dumnezeu ne arată că ține nespus de mult la milostenie. Gândindu-ne, așadar, la toate acestea, să ne ducem noi înșine la școala milosteniei și să ducem și pe copiii și cunoscuții noștri. Înainte de alte lucruri, omul să învețe să miluiască. Pentru că a milui înseamnă a fi om! [...] Să învățăm, dar, să fim milostivi pentru toate aceste pricini, dar, mai cu seamă, pentru că și noi avem nevoie de multă milă. Să nu socotim că trăim câtă vreme nu facem milostenie”².

I. Instituționalizarea filantropiei creștine în cadrul Bisericii creștine primare și în Imperiul Bizantin. Transferul modelului bizantin în spațiul românesc medieval

Constituțiile Apostolice au instituționalizat de timpuriu filantropia creștină, iar episcopul a fost investit cu responsabilitatea administrativă a operei caritabile a Bisericii. El trebuia „să ofere grijă părintească orfanilor, protecție văduvelor în locul defuncțiilor lor soți, compasiune invalizilor, adăpost străinilor, hrană celor înfometați, apă celor însetați, haine celor goi, îngrijire bolnavilor, ajutor prizonierilor. Orfanii, batrânii, cei bolnavi și familiile cu mulți copii erau în special recomandați grijii episcopului”³.

În secolul al IV-lea, veacul de aur al creștinismului, Sfinții Părinți au creat un cadru organizat de desfășurare a lucrării filantropice în Biserica. După modelul Apostolilor care identificau comunitățile sau persoanele cu nevoi și organizau *colecte* pentru ajutorarea sau sprijinirea acestora, s-a purces și s-a ajuns de la caritatea individuală la instituționalizarea filantropiei.

În Imperiul bizantin așezămintele caritabile, indiferent de fondator, erau administrate și deservite de clerici și puse, din chiar momentul fondării lor, sub autoritatea episcopilor. Organizarea lor s-a definitivat în timpul împăratului Justinian, odată cu stabilirea normelor de administrare a bunurilor ecleziastice. Foarte de timpuriu mănăstirea a devenit o forță în

viața socială a statului bizantin, iar filantropia, o practică cotidiană în viața multor așezăminte monastice.

Vechiul drept românesc, situat într-o incontestabilă descendență bizantină, a preluat de la acesta obligațiile pe care oamenii Bisericii le aveau față de toți dezmoșteniții soartei. Ele apar ca atare în codurile de legi din secolul al XVII-lea: „Arhiereul să fie iubitoriu de străini, iubitoriu de săraci, de mișei”⁴, iar episcopul „să poarte grijă cu adevărată [...] de lucrurile bisericii și să nu dea vreunele de acelea rudelor și, fără numai ce va hărăzi ca unor săraci”⁵. Singurele griji mirenești îngăduite episcopului, preotului sau diaconului erau supravegherea averii orfanilor săraci până la majoratul acestora sau „ajutorarea văduvelor și purtarea de grijă a mișeilor și bolnavilor”⁶. „Episcopul să îndrăznească și să meargă la împăratul și la domn pentru săraci și văduve și pentru cei ce pătinesc în nevoi, să-i roage să le fie într-ajutoriu și milă de ei, să-i miluiască”⁷.

Mănăstirile românești au funcționat și ele după aceleași principii. În actele de dănie apar uneori ca beneficiari expliți locul destinat bolnavilor (bolnița) sau adăpostul pentru călători (ospătăria). Beneficiare privilegiate ale generozității tuturor celor care aveau ceva de dăruit, mănăstirile au fost, la rândul lor, suportul operei caritabile pe care Biserica o îndeplinea, prin delegare, în contul întregii societăți.

II. Filantropia creștină a domnitorilor Țării Românești întemeiată în concepția bizantină a monarhiei de drept divin

Actele de ctitorie, dar și de milostenie, ale domnitorilor români - mari voievozi, care-i legitima în fața istoriei și a veșniciei trebuie analizate și apreciate pe fondul înțelegerii funcției lor domnitoare și al relației acestora cu Biserica românească ortodoxă din Țările Române. Doctrina clasică a absolutismului bizantin potrivit căreia domnitorul este „unsul” lui Dumnezeu, poate fi identificată și în concepția domnitoare a Evului Mediu românesc⁸. Concepția domnitoare medievală a fost bazată pe monarhia de drept divin, potrivit căreia puterea domnească nu vine de la boieri, ci de la Dumnezeu. Acesta l-a așezat peste oameni spre a-i conduce cu dreptate și cu blândețe. Domnii Țării Românești, asemenea celor din Moldova, având grijă de cele lumești, de administrarea țării și de bunăstarea supușilor lor, n-au uitat nicidecum de cele dumnezeiești. Au fost creștini adevărați, dând lui Dumnezeu ce i se cuvine și ocrotind pe cei ce se rugau Lui.

Opera de excepție a secolului al XVI-lea, *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, definește în mod articular filantropia creștină ca o componentă constitutivă înțelegerii funcției domnitoare. Lucrarea se referă la milostenie din două unghiuri diferite, dar nu lipsite de complementaritate. Milostenia făcută „săracilor și mișeilor și văduvelor de care n-au nimeni nici o grijă” se transformă pentru prinții care o practică în „avuția voastră în cer, unde veți să lăcuți în veci, că acolo iaste împărăția cea vecinică și bucuria cea netrecătoare”. Pentru a fi însă cu adevărat eficientă, milostenia aceasta trebuie „împreunată” cu „curăția, cu postul, cu ruga, cu oprirea și cu alte bunătați curate”⁹. În plus ea trebuie făcută într-ascuns, altminteri transformându-se de fapt în laudă și trufie, adică în păcate capitale¹⁰.

Mila domnească este un concept complex (pe linia filantropiei imperiale), care desemnează, în egală măsură, gestul obișnuit al fiecărui creștin de a face pomană săracilor, dar și o seamă de atribute ale domniei (dragostea pentru supuși, simțul dreptății și al justei măsurii) a căror punere în fapt definește buna guvernare. Ea are astfel, în același timp, valențe morale și valențe politice. „Acest raport strict dintre virtutea principelui și respectul ce-i este acordat asigură stabilitate domniei și societății, principele exersând în permanență o comunicare între pietatea sa, care-l păstrează curat în fața lui Dumnezeu, și mila față de supuși (relația semantică dintre *pietate* și *pitié*, derivate din « pietas »). Un principe hrăpăreț și avar nu poate fi demn și nu poate avea parte de cinste, ca atare loialitatea față de el este precară: el va fi cu ușurință părăsit la nevoie, iar nevoia este mereu aproape”¹¹.

Mănăstirile ridicate de ctitori din credință și dragoste pentru Dumnezeu și semenii lor, și care, în ordine soteriologică, asigurau, prin înscrierea numelor în pomelnicul „oficial”, pomenirea acestora la Sfânta Liturghie, erau datoare, la rândul lor, a practica milostenia. Hrisovul de orânduială mănăstirilor din 10 septembrie 1798, din Țara Românească, arată că acestea au fost înzestrate de ctitori cu averi, iar de domni cu orânduiele și canoane „ca, după acelea economisindu-se și chivernisindu-se, să fie și să stee în veci la starea lor, pentru faceri de bine de-a pururea și ajutorul celor săraci întru politiceasca unire și pentru vecinică pomenirea lor”¹².

III. Așezăminte filantropice românești din Țara Românească în secolele XVI-XIX

III.1. Bolnițele mănăstirești

Literatura de specialitate înregistrează puncte de vedere diferite referitoare la locul și rolul bolnițelor mănăstirești în perioada medievală și modernă a istoriei României. Există un punct de vedere potrivit căruia bolnițele au fost locuri de retragere și de îngrijire exclusiv pentru călugării bolnavi și bătrâni¹³ și un alt punct de vedere potrivit căruia bolnițele au fost locuri de retragere și de îngrijire nu doar pentru călugării bolnavi și bătrâni, ci și pentru persoanele laice care erau bătrâni, fără mijloace de subzistență, bolnavi psihici, bolnavi incurabili, infirmi, călători străini, etc.¹⁴. Lucrările scrise pe această temă se înscriu în rândul unuia din cele două puncte de vedere menționate mai sus, prin evidențierea unor aspecte specifice.

În secolele XVI-XIX, **bolnițele** au fost ridicate în preajma numeroaselor mănăstiri românești. Din rândul acestora pot fi menționate: *bolnița de la mănăstirea Bistrița, Vâlcea* - construită de Neagoe Basarab în anul 1508. Era foarte căutată pentru vindecare, mai ales datorită moaștelor Sfântului Grigorie Decapolitul; *bolnița Simidreni-Flămânzești din Curtea de Argeș*. La 24 iulie 1524, Vladislav al III-lea dăruia „locului și lăcașului numit *bolnița de la Simidreni*, unde este hramul Sfântului și slăvitului Mucenic Dimitrie și a celor ce trăiesc în acest sfânt loc și încă altui loc de binefacere care este în fața porților bisericești de la Mănăstirea Argeș, numit locul primitor de călători, toată cășăria ce se aduna pentru domnie din județul Pădureț, burdufe de brânză, cașuri și orice venit, totul să fie al bolniței și adăpostului de călători”¹⁵. Acesta este documentul în care este menționat pentru prima dată termenul de *bolniță* în spațiul românesc; *bolnița de la mănăstirea Cozia* - construită de Radu Paisie în anul 1542; *bolnița de la mănăstirea „Dintr-un lemn”* - construită de Ancuța, fiica doamnei Chiajna și a lui Mircea Ciobanul în anul 1559; *bolnița de la mănăstirea Sadova* - construită de boierii



Craiovești în anul 1692; *bolnița de la mănăstirea Hurez* - construită de doamna Maria, soția domnului Constantin Brâncoveanu în anul 1696. Din pisania ce se găsește deasupra ușii de la intrare în bisericuța-bolniță reiese că soția domnului Constantin Brâncoveanu, „Doamna Marica Brâncoveanu a zidit această sfântă beserecuță, bolniță, întru slava de Dumnezeu Născătoarei Fecioare și Stăpânei noastre, făcându-o ca în veci bună pomenire strămoșilor, moșilor și părinților să rămâie și al lor nemort nume”¹⁶; *bolnița de la mănăstirea Brâncoveni* - construită de Constantin Brâncoveanu în jurul anului 1700; *bolnița de la mănăstirea Negru Vodă de la Câmpulung Muscel* - construită de năstavnicul Teofan în anul 1718; *bolnița de la mănăstirea Polovragi* - construită de egumenul Lavrentie în anul 1736; *bolnița de la Episcopia Râmnicului* - construită de episcopul Climent în anul 1744; *bolnița de la mănăstirea Țigănești* - construită de marele ban Radu Golescu în anul 1776; *bolnița de la mănăstirea Căldărușani* - construită în anul 1817; *bolnița de la mănăstirea Cernica - Ostrovul Sf. Gheorghe* - construită de Sfântul Ierarh Calinic în perioada stăreției sale la mănăstirea Cernica (1818-1850).

Alături de **bolnițe**, în perioada medievală au funcționat și **azile**: *azilul săracilor de la Mățău* - construit de Neagoe Basarab; *azilul de lângă Biserica Sfânta Vineri din Târgoviște* construit de domnița Bălașa Brâncoveanu (fiica lui Constantin Brâncoveanu), **ospicii**: *ospiciul Sfânta Vineri din București* - construit de Nicolae Spătarul în anul 1645; *ospiciul de la mănăstirea Sărindar* - construit în anul 1786; *ospiciul de la biserica Dudu din Craiova*, **orfelinate**: *orfelinatul pentru fetele orfane lângă Cotroceni* - construit de doamna Elena Cuza în anul 1862, **xenoane** (case de primire a străinilor): *xenonul de la Simidreni-Flămânzești din Curtea de Argeș (1524)*; *xenonul de lângă biserica Domnița Bălașa din București*.

III.2. Proiectul social - filantropic al mitropolitului Antim Ivireanul (1708-1716)

Mănăstirea Antim trebuia să aibă, potrivit intenției ctitorului, și o importantă menire filantropică. În prefața



Așezământului, ctitorul își făcea cunoscut crezul că milostenia deschide credincioșilor ușile Împărăției cerurilor: „Nici un lucru nu iaste atâta de primit înaintea lui Dumnezeu ca facerile de bine ce se fac la săraci și la sfintele beserici. Și pentru aceasta vedem în Sfînta Evanghelie cum că Domnul nostru Iisus Hristos pre alții nu face moșteni [moștenitori] cereștii Sale Împărății, fără numai pre aceia ce au făcut faceri de bine întru această lume, adică pre cei ce au miluit pre cei săraci, au saturat pe cei flămânzi, au adăpat pre cei setoși, au îmbrăcat pe cei goi, au mângâiat pre cei străini și au căutat pe cei bolnavi și închiși”¹⁷.

În mod firesc, milosteniile mănăstirii față de cei sărmani ocupă un spațiu important în *Așezământ*. Ctitorul dispunea ca mănăstirea să întrețină, timp de patru ani, trei copii săraci dornici de învățătură, angajându-le un dascăl (unul dintre cei doi preoți de mir ai mănăstirii) și oferindu-le hrană, îmbrăcăminte și cărți. Grijă mănăstirii pentru copiii care primeau învățătură pe cheltuiala sa se manifesta și după încheierea celor patru ani de școală, fiindu-le oferit un „ajutoriu la nuntă” în valoare de 15 taleri, alți 13 taleri primind cei care aveau vocație preoțească în momentul hirotoniei (art. 6). De asemenea, ctitorul a îndatorat mănăstirea să suporte cheltuiala înmormântării răposaților săraci (art. 7), a prevăzut sume pentru miluirea celor întemnițați în toate sâmbetele anului și a sărmanilor în fiecare duminică (art. 8-9), o sumă destul de importantă – 15 taleri – era dăruită anual unei tinere sărace la căsătorie (art. 10), iar alte binefaceri față de nevoiași erau stabilite în zilele de prăznuire ale Sfinților Antim, Nicolae, Agata și Alexie (art. 13). Totodată, ctitorul porunca să fie găzduiți în mănăstire, timp de trei zile,

străinii (art. 11) și să fie cercetați bolnavii, chiar și țișgani, „că vor avea osândă de nu-i vor cerceta, de vreme ce sunt și ei botezați în numele Sfintei Troițe și sunt creștini ca și noi” (art. 22). Capitolul 31 specifica că în cazul în care veniturile mănăstirii creșteau, trebuia ca „această rânduială a milosteniei ce s-au hotărât, să se dea la săraci și la altele câte scriem într-aceste capete”¹⁸.

III.3. Spitalele pentru săraci bolnavi

Ca fapt de viață urbană, spitalul a apărut în spațiul extracarpatic, cel mai devreme, în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Până târziu, la începutul epocii moderne, el a fost perceput de o manieră negativă și destinat numai celui aflat în afara comunității tradiționale, familia. Obligația familiei de a se îngriji de membrii ei bolnavi era codificată și în scris în *Cartea românească de învățătură* și în *Îndreptarea legii*. Ambele legiuri prevedeau decăderea părintelui din drepturile părintești dacă-și va trimite fiul bolnav la spital, « la casa unde zac calicii și oamenii bolnavi »¹⁹. În situația inversă (fiul ce-și trimite tatăl la spital), fiul va fi pedepsit ca un « ucigătoriu ce face ucidere grabnică »²⁰. Spitalul era considerat locul marilor mutilați lipsiți de familie, iar mai târziu al contagioșilor și, prin excelență, locul unde se stătea până la sfârșitul vieții sau locul unde se murea lipsit de mângâierea familiei, într-o societate în care familia va rămânea pentru multă vreme, încă, una din principalele forme de solidaritate umană²¹.

La început, spitalele erau mici, cu câteva încăperi, gravitând în jurul unor mari mănăstiri sau biserici închinatelor unor sfinți tămăduitori. Toate spitalele aveau însă obligatoriu un preot, care oficia cu regularitate slujbele religioase și citea rugăciuni celor ce-l chemau.

Spitalul Colțea din București a fost construit de spătarul Mihai Cantacuzino, în anul 1704, în curtea Mănăstirii Colțea, aflată în plin centru al orașului, în apropierea curții domnești și a vămii orașului.²² Spitalul cuprindea la înființare, 24 de paturi: 12 pentru bărbați și 12 pentru femei și o spițerie „cu felurite leacuri și feluri de buruieni tămăduitoare”. Era destinat bolnavilor cu „rane”. Destinat „bolnavilor săraci” și „străinilor bolnavi”, spitalul era deservit de un personal compus dintr-un



medic, un chirurg, un bărbier, îngrijitori și un spițer.

Spitalul Pantelimon din București a fost ctitorit de domnul Grigore Ghica al II-lea, între anii 1735-1752, pe lângă mănăstirea cu hramul Sfântului tămăduitor Pantelimon. În testamentul său, exprimându-și admirația pentru înaintașii care au zidit mănăstiri și s-au îngrijit de ele și de părinții călugări, socotește că, pe lângă aceasta, se cade a purta grija „mai mult și mai cu deadinsul pentru chiverniseala și odihna celor lipsiți, săraci și ticăloși bolnavi”. Motivarea scripturistică pe care o aduce domnitorul este categorică: „Spitalurile cu săraci covârșesc toate celelalte faceri de bine, de vreme ce cu săracii și cu bolnavii se încheie și să săvârșesc toate poruncile bisericești și ale spășitorului nostru, Domnul Hristos”²³. Spitalul avea 12 paturi și era destinat bolnavilor cu afecțiuni cronice. Asistența bolnavilor era efectuată de un medic care vizita bolnavii de două ori pe săptămână.

În apropierea acestui spital, același ctitor a ridicat **Spitalul Visarion** pentru izolarea bolnavilor de ciumă și lingoare, în jurul unei bisericuțe cu hramul Sfântul Visarion (unul dintre sfinții protectori împotriva ciumei).

Spitalul pentru ciumați de la Dudești din apropierea Bucureștilor a fost ctitorit de către Alexandru Moruzi, în anul 1796. Clădirile spitalului erau construite, de asemenea, în jurul unei biserici cu hramul Sfinților Haralambie, Alexandru, Visarion și Dimitrie Basarabov²⁴.

Spitalul Filantropia din București a fost construit în anul 1811, la inițiativa doctorului Constantin Caracăș. Hrisovul de organizare din anul 1813 aprecia o capacitate de 200 de paturi. Construit inițial în interiorul orașului, el a fost mutat ulterior afară din oraș.

Spitalul brâncovenesc din București a fost construit de băneasa Safta Brâncoveanu, soția banului Grigore Basarab Brâncoveanu, în anii 1835-1838.

Tot în cursul secolului al XVIII-lea au luat ființă o serie de **spitale în orașele Craiova (1737), Slatina (1792), Buzău (1793), Roman (1797), Târgoviște (1822)**.

Istoricul Nicolae Iorga considera că spitalele laice din secolul al XVIII-lea, reprezintă continuarea, după câteva secole de așteptare, a spitalelor bizantine vechi, manifestare firească a ceea ce marele istoric numea „instinctul bizantin” al poporului român²⁵.

Analiza istorică prezentată demonstrează originea domnească a majorității covârșitoare a acestor inițiative filantropice. Ele se justifică preponderent prin comandamentul religios al iubirii aproapelui sau prin grija pe care domnitorul, de Dumnezeu pus în scaunul țării, o datorează supușilor săi²⁶.

Odată cu trecerea timpului, lucrarea de asistență publică a fost instituționalizată de stat. În anul 1775, domnul fanariot Alexandru Ipsilanti a înființat Epitropia obștească, care prevedea și înființarea *Casei de la Sfânta Mitropolie* sau *lada de milostenie* care va constitui începutul fondului din care aveau să se distribuie ajutoare celor săraci, văduvelor, invalizilor și orfanilor. Această *ladă de milostenie* era sub controlul unei epitropii formate din mitropolit, episcopi și Divan²⁷.

În secolul al XIX-lea, Regulamentele organice (1831-1832) și, ulterior, reformele bisericești de stat ale lui Alexandru Ioan Cuza au adus modificări structurale în organizarea asistenței publice din Principatele Române.

Pr. prof. univ. dr. Mihail Simion SĂSĂUJAN
Facultatea de Teologie Ortodoxă Justinian
Patriarhul, Universitatea din București

Note

¹ Cuvântul înainte al PRAEFERITULUI PĂRINTE PATRIARH DANIEL la *Calendarul creștin ortodox - 2020 al Arhiepiscopiei Bucureștilor. Anul omagial al pastorației părinților și copiilor și Anul comemorativ al filantropilor ortodocși români*, p. 7.

² Sf. IOAN GURĂ DE AUR, „Omilia a LII-a la Matei”, IV, în: *Scrieri III*, (Părinți și Scriitori Bisericești, 23), trad., introd., indici și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1994, pp. 607-608.

³ Demetrios J. CONSTANTELOS, *Byzantine Philanthropy and Social Welfare*, Rutgers University Press, 1968, p. 14-15 apud Ligia LIVADĂ - CADESCHI, *De la milă la filantropie. Instituții de asistare a săracilor din Țara Românească și Moldova în secolul al XVIII-lea*, Ed. Nemira, 2001, p. 115.

⁴ *Îndreptarea Legii* (1652), Ed. Academiei, București, 1962 p. 79.

⁵ *Îndreptarea Legii*, p. 382.

⁶ *Îndreptarea Legii*, pp. 387-388.

⁷ *Îndreptarea Legii*, p. 450.

⁸ Titlul oficial al domnitorilor români arată în mod relevant, întemeierea funcției domnitoare în conceptul monarhiei de drept divin. În documentul mănăstirii Vodița dat de Vlaicu Vodă (1364-1377), găsim, pentru prima dată, ideea că domnitorul stăpânește prin harul și voia lui Dumnezeu. Titlul sună astfel: „Eu cel întru Hristos Dumnezeu

binecredinciosul voievod Vladislav, cu mila lui Dumnezeu, domn a toată Ungrovlahia”. C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. II, Ediție îngrijită de Dinu C. Giurescu, Ed. All, București, 2007, p. 247.

⁹ *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*, ediție de Florica MOISIL, Dan ZAMFIRESCU și G. MIHĂILĂ, Ed. Minerva, București 1970, p. 245.

¹⁰ Ligia LIVADĂ - CADESCHI, *De la milă la filantropie*, p. 129.

¹¹ Alexandru DUȚU, *Tradiția în gândirea politică românească*, în « Polis », vol. 3, nr. 3-4, 1996, p. 89, apud Ligia LIVADĂ - CADESCHI, *De la milă la filantropie*, p. 130.

¹² V. A. Urechia, *Istoria românilor*, tom VII, București, 1895, p. 377.

¹³ „Se pare că în evul mediu, la bolnițele mănăstirești nu avem a face - deși tradiția bizantină venită mai ales prin filiera balcanică, a fost totdeauna vie în viața noastră monahală - cu o perpetuare a marilor spitale din Imperiul Bizantin [...], ci de adoptarea unei instituții mai simple, mai modeste, fără caracter propriu-zis spitalicesc, un loc de retragere și de îngrijire exclusiv al călugărilor bolnavi și bătrâni și că în aceste bolnițe nu se dădea o îngrijire medicală calificată, ci numai una cu caracter casnic, popular. În sfârșit, pare tot mai evident că bolnavii laici nu erau primiți sistematic în bolnițe. Altceva este ospitalitatea pe care orice mănăstire o acorda călătorului sau pelerinului sărac, timp de câteva zile, pare-se totdeauna în afară de bolniță, act de caritate creștină, de omenie, nu însă unul cu caracter medical”. Valeriu BOLOGA, „Semnificația medico-sanitară

a bolnițelor mănăstirești. E necesară dezbaterea problemei bolnițelor mănăstirești?”, în *Mitropolia Olteniei*, an XXI, nr. 9–10, sept.–oct. 1969, p. 681. A se vedea și punctul de vedere al lui Nicolae Vătămanu: „Ne-am format convingerea că bolnițele mănăstirești nu au fost „spitalul tuturor”, ci doar o parte din mănăstire, în incinta sau vecinătatea locașului, rezervată călugărilor bătrâni și bolnavi, care erau trimiși să trăiască acolo separat, bucurându-se de un regim mai comod în ce privea obligațiile rituale, precum și alimentația. În aceste bolnițe deseori mici mănăstioare - anexă, existau biserițe proprii și, firește, cimitire călugărești în jurul lor. Cu vremea, acele chilii au dispărut și au rămas numai cimitirele sau osuarele cu biserița ca să poarte mai departe numele de bolniță. Existența bolnițelor era neapărat în raport cu numărul călugărilor; pentru mănăstirile mari, bolnițele erau necesare, dar nu se poate spune același lucru și despre mănăstirile sau schiturile cu puțini, călugări, ca la Vodița¹⁴, unde de altfel se pare că presupusa existență a bolniței s-a datorat numai unei regretabile erori de lectură a documentului respectiv. În bolnițe, călugării bătrâni și bolnavi primeau îngrijiri medicale din partea unui frate bolnicher, care dispunea de oarecare cunoștințe, la nivelul medicinei casnice obișnuite”, Nicolae VĂTĂMANU, „Bolnița și vraceavnița”, în *Mitropolia Olteniei*, XXI (1969), 11-12, p. 880.

¹⁵ Pompei Samarian, consideră că până la sfârșitul secolului al XVII-lea, bolnița a fost „spitalul specific românesc”, „spitalul celor mulți, spitalul tuturor” (Gh. SAMARIAN, *Medicina și farmacia în trecutul românesc*, vol. III, București, 1938, p. 57.) Bolnițele „au fost premergătoarele spitalelor de astăzi. Către ele alergau nu numai bolnavii comunității mănăstirești, ci toți cei atrași de faima icoanei făcătoare de minuni sau de faima vreunui călugăr iscusit în vindecarea bolilor [...] veneau aici să-și găsească mântuirea suferințelor trupesti și sufletești” (Gh. SAMARIAN, *Medicina și farmacia în trecutul românesc*, vol. I, Călărași, 1935, p. 8).

¹⁶ *Documente privind istoria României*, B. Țara Românească, veac. XVI (1501-1525), vol. I, București, Ed. Academiei, 1951, p. 181.

¹⁷ Lucian ROȘU, *Mănăstirea Hurez*, Ed. Meridiane, București, 1978, ed. a II-a, p. 24.

¹⁸ SFÂNTUL ANTIM IVIREANUL, *Scrieri*. Ediție îngrijită de Arhim. Mihail STANCIU și Acad. Gabriel ȘTREMPEL, Ed. Basilica, București, 2011, pp. 78 -99.

¹⁹ SFÂNTUL ANTIM IVIREANUL, *Scrieri*, pp. 78 -99.

²⁰ *Îndreptarea legii*, p. 239.

²¹ *Îndreptarea legii*, p. 239.

²² Ligia LIVADĂ - CADESCHI, *De la milă la filantropie*, p. 186.

²³ N. VĂTĂMANU, „Contribuții la istoricul înființării spitalului Colțea”, în: *Din istoria medicinei românești și universale*, București, Ed. Academiei, 1962, p. 145.

²⁴ Al. GALĂȘESCU, *Eforia spitalelor civile*, pp. 77, 188, apud Pr. Constantin VOICESCU, „Mănăstirea și așezământul spitalicesc Sfântul Pantelimon de lângă București”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XCI (1973), 11-12, p. 1297.

²⁵ G. BARBU, „Spitalul de ciumați Dudești” în: *Din istoria medicinei românești și universale*, București, Ed. Academiei, 1962, p. 213.

²⁶ B. DUȚESCU, N. MARCU, „Bolnițe și spitale românești în secolul al XVIII-lea”, în *Mitropolia Olteniei*, XXI (1969), 11-12, p. 887.

²⁷ Ligia LIVADĂ - CADESCHI, *De la milă la filantropie*, p. 200.

²⁸ Pr. Ion VICOVAN, *Dați-le voi să mănânce. Filantropia creștină - Istorie și spiritualitate*, Ed. Trinitas, Iași, 2001, p. 128.

Pastorația părinților și copiilor (Pastorația părinților-preoți, a preoteselor și a copiilor lor)

Am cunoscut această nouă stare, odată cu începerea anilor de preoție. De acum peste 35 de ani împliniți! După o săptămână de post și servicii la biserică, atât dimineața cât și seara, iar peste zi pe la casele oamenilor; un bolnav, o binecuvântare, o casă de copii ce trebuiau griji pentru sărbători, dar care nu aveau hăinuțe să iasă în sat spre biserică, așa că, era datoria mea să-i spovedesc și împărtășesc acasă, alături de bunica bolnavă și să le scap câțiva bănuți, ca o mângâiere bineprimită de perechile de ochi migdalați și buclele de păr zbârlite.

După toată această săptămână, Săptămâna cea Mare, dinainte de Înviere, a urmat slujba cea mare, până dimineața, cu urările pentru toți creștinii veniți la slujbă și, într-un târziu, am ajuns acasă unde, mama preoteasă, pregătise meticulos masa de sărbătoare.

Am făcut rugăciunea, părintele Vasile a dat binecuvântarea și eram gata să începem. O bătaie în stălpul porții a întrerupt totul.

-Ce este?

Din poartă, o mămică, purtând un prunc în brațe și alți trei mai măricei agățați de fustă, a rugat pe mama preoteasă să vorbească cu părintele să meargă la biserică. Prinsă cu treburi și cu grija de gospodărie, de copii și

pregătiri, a lăsat grija de biserică pentru când e totul gata și iată, e deja târziu! Părintele Vasile s-a ridicat de la masă, a luat cheile bisericii și a plecat fără o vorbă să îplinească datoria. Noi, cei din casă, am rămas cumva suspendați pentru că nu mai puteam să continuăm până nu ne adunam cu toții, iar eu, de curând intrat în „familie” eram șocat de o nouă realitate. Părintele a venit cam după o oră. Avusesse grijă să dea câte ceva fiecărui copil și să le ureze de bine pentru sărbători. Ne-am așezat și noi la masă și, încet, încet ne-am lăsat învăluiți de sărbătoare și bunătățile oferite cu drag de mama preoteasă.

Pentru că se apropie de sfârșit *anul pastorației părinților și copiilor*, mă simt îndatorat să vă împărtășesc câteva gânduri și experiențe despre un anume grup de părinți și copii despre care se vorbește mai rar și nu știu dacă întotdeauna în nota potrivită: părinții - preot și preoteasă și copiii acestora. Oare ei, ce fel de pastorație oferă?

Pe părintele Gheorghe Calciu Dumitreasa l-am cunoscut înainte să ajung la Seminar. A venit într-o vară la schit, unde începusem să petrec mai mult timp, a venit împreună cu studenții de la teologie și un sobor de stareți, preoți, profesori care fuseseră invitați la călugăria

prietenului meu. Când am ajuns la București, la Seminar, era deja în închisoare, iar noi circulam cuvintele pentru tineri și alte predici ale părintelui Calciu, cu multă grijă, printre cei socotiți de încredere. L-am văzut după ce a fost eliberat, înainte să plece în State; a venit într-o după-amiază să se închine în biserică și să ia ceva documente și lucruri pe care le avea în școală. Era tras la față, cu ochii în fundul capului, dar avea o seninătate și o lumină care contrasta izbitor cu negura și agitația tuturor securiștilor și oficialilor care fremătau pretutindeni. Mai târziu, am adăugat la predicile părintelui Calciu și povestea despre copilul dumnealui, care, de Crăciun, pe lista de dorințe către Moș Crăciun, a adăugat dorința de a fi bolnav. Desigur că părintele a fost extrem de îngrijorat și, odată discutând cu copilul, a aflat că, de vreme ce tatăl lui pleca mereu să îngrijească bolnavii și nu mai avea timp pentru el, singura soluție era să fie și el bolnav pentru ca tatăl lui să-l îngrijească și pe el și să nu mai plece tot timpul de acasă.

Părintele Ionică venise de curând la parohie și ședea împreună cu soția și copiii în gazdă, într-o casă bătrânească, rece și cu multe probleme. M-a primit cu bucurie pentru că dorea să vadă icoanele pe care eu le pictam și despre care auzise de la un confrate. Din bucuria pe care a avut-o analizând icoanele mele, a avut un moment de deschidere și a scos dintr-un sertar bătrânesc un caiet gros împănăt cu foi atașate. Părintele Ionică a început să-mi recite poeme minunate alcătuite de dumnealui, multe pe patul spitalului și dintr-o dată casa aceea veche, bătrânească s-a încălzit de parcă era un palat cu ferestre uriașe, deschise spre o lume magică, învăluită în neguri misterioase. Bietul părintele, era bolnav, o formă perfidă de diabet, cu complicații, la fel și preoteasa. Upleau biserica de glasurile lor calde și armonioase, dar părintele răsufla uneori greu și obosea destul de repede. În rest erau numai inimă și ajutor pentru toți cei care băteau la ușa sau la poarta bisericii. Și azi e un preot iubit, cei doi copii au crescut, iar eu tot mai tânjesc după momentele magice, atât cântarea din biserică dar, mai ales acele poeme sensibile și pline de magie.

Părintele Paul era înalt și subțirel, la fel și doamna preoteasă. Nu ai fi crezut că au patru copii și al cincilea gata să se nască. Părintele avea o voce foarte frumoasă și ținea o predică inspirată. Gata să ajute pe oricine și tot mereu cu ochii pe copiii năzdrăvani, care ajutau la slujba totdeauna, iar în timpul liber căutau coltoane mai liniștite în demisolul bisericii să deseneze, să citească sau să pună împreună ceva jocuri, departe de ochii oamenilor. I-am vizitat cu prilejul unui Sf. Maslu și, pe când ședeam la un ceai cu doamna preoteasă și copiii, ușa s-a deschis violent și o doamna a năvălit înăuntru:

- Doamna preoteasă, nu aveți cumva detergent de vase, că al nostru s-a terminat?

Doamna preoteasă a răspuns calm, i-a oferit detergentul și a zâmbit. Eu, care sunt mai năvalnic am remarcat:

- cum e posibil să năvălești în casa unui om, fie și temporară, fără să bați la ușă și să ceri voie? Am aflat că erau cu toții terorizați de imixtiunile continui ale oamenilor în viața și chiar în lucrurile personale ale tuturor, ca și cum întreaga familie ar fi fost proprietatea neînsuflețită a oricui are suficient tupeu în acea parohie.

Au botezat cel de-al cincilea copil, părintele a încercat să mai lucreze ceva peste săptămână, să poată ajuta copiii și să mai iasă din atmosfera îmbăxită din demisol, dar asta a

dus la un val de reclamații și nemulțumiri din partea celor care transformaseră parohia într-un duh străin și viclean.

Nici ierarhul nu a trecut de hârtii și reclamații, ocupat cu mărșăluțuri, nici nu a coborât în mijlocul familiei să înțeleagă durerile lor, așa că părintele a trebuit să plece în Europa. E o bucurie să văd câte lucruri minunate face Părintele Paul într-o biserică în Italia, într-o comunitate cu duh de credință creștină și ce zâmbete frumoase au copiii care cresc și înfloresc pe zi ce trece într-o biserică plină de copii și de împliniri.

Părintele Valerică se străduia de ani de zile să renoveze și să restaureze biserica mândră, cu trecut istoric, legată de un prim ministru din perioada interbelică și pictată de un italian al cărui nume nu l-am uitat: Umberto Marchetti. A venit să mă vadă, de mână cu băiatul cel mic, Mitișor. Cu ochii negri, migdalați, cu hainele și ghetuțele alandala, cu mucii victorioși, gata să cucerească obrăjorii îmbujorați. L-a luat preoteasa mea în primire. L-a spălat, l-a hrănit și i-a dat de joacă, minunându-se de gropițele din obrăjori și ochii inteligenți și jucăuși. Părintele Valerică alerga zi și noapte să rănduiască rosturile bisericii și de multe ori căra și copiii după el, ori pentru că nu avea cine sta cu ei, preoteasa mergea la lucru, ori pentru că plângeau să meargă cu tati, iar părintele, cu o inimă de aur, nu mai putea pleca fără ei. Asta însemna că de multe ori dormeau pe bancheta din spate în mașină sau se mulțumeau cu ceva eugenii și suc, pentru că nici părintele nu avea timp de masă.

Odată, pe când tencuisem și terminasem culoarea în turla mare, cam 14 metri sus pe schelă, am avut de pus foița de aur la aureole.

-Părinte, nu am suficientă schelă în spațiul acesta să pot termina de pus foița și să conturez aureola!

-Nu e nici o problemă, a spus deodată părintele, o să stau eu acolo, pui piciorul pe umărul sau pe capul meu și stau așa până termini ce e de făcut. A durat peste o jumătate de oră, dar părintele Valerică nu a abandonat stoicismul cu care m-a ținut cu piciorul pe cap să termin aureola aceea. Cine, la ce servicii poate spune că a făcut așa ceva?

Acum, bietul părintele, cel cu inima mare, a avut câteva atacuri de inimă și, după câteva spitalizări, a fost scos la pensie și nimeni nu mai are treabă cu el. Copiii sunt mari, unul este preot, altul inginer, îl iubesc și-l îngrijesc pe tatăl lor, iar din partea bisericii pe care a slujit-o și iubit-o, nu știu. Mă sună uneori să-mi mai spună câte o glumă, așa a fost toată viața și a rămas un optimist.

Am ales aceste mici întâmplări în încercarea de a vă spune că în Biserica Ortodoxă este o categorie de oameni despre care se știe foarte puțin și care nu este respectată și nicidecum prețuită pe cât s-ar cuveni. Poate ar trebui să cunoaștem și să prețuim mai mult această comoară ascunsă în văzul lumii.

Eram la o slujbă mare, cu ierarhi, cu preoți, cu oficiali și lume multă. La sfârșit preoteasa mea îmi spune:

- M-am așezat pe o bancă, eu care nu prea vin în față în biserică. A venit o doamnă la mine și mi-a spus:

- Vă rog să vă găsiți alt loc. Aici este rezervat pentru doamnele preotese!

- Mă iertați, sunt doar o simplă preoteasă, se pare că nu mă încadrez în așteptările dumneavoastră!

S-a ridicat și s-a așezat mai în spate, apoi a fost recunoscută de o doamnă preoteasă din zonă și cu greu a acceptat să-și schimbe din nou locul.

Iată de ce, cred că ar trebui să ne aplecăm și asupra acestui aspect al vieții Bisericii, al pastorației părinților preoți.

Iată de ce ar trebui să începem să cunoaștem dăruirea, răbdarea, renunțările și încă mai mult, preaplinul de talente și sensibilități pe care îl oferă și îl are de oferit și părintele și preoteasa și copiii preoților noștri.

Până vom face ceva concret, dacă vom face ceva, vreau să aduc omagiul meu preoților, în special celor din diaspora, care lucrează în diverse domenii, pe lângă parohiile și misiunile mici unde nu sunt resurse, să-și întrețină familia, la fel și doamnele preotese, care doresc să ofere o viață mai bună copiilor lor, la rând cu preoții din România, care adoptă și ajută orfani, copii săraci și pe cei bolnavi și în nevoie, dincolo de limita posibilităților, de foarte multe ori ignorați sau uitați de cei ce ar putea să sprijine la nivelul conducerii.

Vreau să ofer omagiu preoților, preoteselor și copiilor de preoți cu talente și dăruire în domeniul muzical, care, doar din dragoste și dăruire, aduc frumosul și armonia în viața bisericilor.

Vreau să ofer omagiu celor mai sus pomeniți care au talent poetic, artistic, medical, culinar, organizatoric și care, în bisericile lor, oferă un plus de căldură și bine celor ce pășesc pragul bisericilor.

Vreau să ofer omagiu copiilor de preoți care, acceptând sacrificiul părinților lor și lipsurile misiunii au învățat și au devenit oameni cu educație și morală înaltă și sunt o lumină la locurile de muncă și în familiile lor.

Vreau să ofer rugăciunile și suportul meu copiilor de preoți și preoteselor care se află acum pe acest drum și să le spun că vor reuși frumos. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu și cu suportul oamenilor de suflet din jurul bisericii, vor putea și ei oferi tot ce e mai bine și mai frumos și vor primi bucuria și mângâierea sufletului, deși multe din momentele de familie au fost și vor fi întrerupte de o altă familie care va veni, în ultimul moment să-L caute pe Hristos.

Pr. Corneliu Iulian Dragomir
Vancouver

Cel de-al 3-lea Congres al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei

-Congres Virtual-

În conformitate cu Capitolul 4 din *Statutul Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei*, Preasfințitul Părinte Episcop Ioan Casian a convocat cel de-al 3-lea Congres al Episcopiei, pentru zilele de vineri și sâmbătă, 16 - 17 octombrie 2020. Datorită situației create de pandemia în curs, nefavorabilă deplasărilor și adunărilor în număr mare, invitația parohiei ortodoxe române Sf. Nicolae din Surrey, British Columbia de a găzdui Congresul din acest an nu a putut fi onorată. În consecință, Congresul s-a desfășurat "on line" pe platforma Zoom.

În după-amiaza de vineri, 16 octombrie 2020, a avut loc conferința pastorală a preoților avându-l ca invitat de onoare pe Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Ortodox Român al Italiei, care a ținut conferința cu tema- **"Cum să slujim lui Dumnezeu Cel Viu în dub și în adevăr – lămuriri în vremuri de confuzie."** Conferința a fost urmărită cu mult interes și a urmat o serie de întrebări și răspunsuri.

Congresul a debutat sâmbătă, 17 octombrie, cu oficierea Sfintei Liturghii de către Preasfințitul Părinte Ioan Casian, Episcopul Ortodox Român al Canadei, alături de slujitorii Catedralei Episcopale Sf. M. Mc. Gheorghe din Saint-Hubert. La sfârșitul Sf. Liturghii a avut loc slujba de Tedeum, cu prilejul deschiderii lucrărilor Congresului Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei. Răspunsurile la strănă au fost date de Protopsaltul Catedralei Episcopale, Dl. Valentin Botu. Ambele slujbe au fost transmise pe pagina oficială de Facebook a Episcopiei, fiind urmărită de preoți, delegați și de credincioși din întreaga Canadă.

La orele după-amiezii, Chiriarhul locului, PS Ioan Casian, a deschis lucrările celui de-al 3-lea Congres al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei cu obișnuita rugăciune, după care l-a prezentat pe cel de-al doilea invitat de onoare, Înaltpreasfințitul Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, care a susținut conferința cu titlul **"Inima ca loc de întâlnire a omului cu Dumnezeu prin rugăciune."** Vorbitorul a accentuat importanța rugăciunii lui Iisus, aducând exemple din experiența personală, spre edificarea ascultătorilor.

După conferință, Preasfințitul Părinte Ioan Casian a mulțumit Înaltpreasfințitului Serafim pentru cuvântul duhovnicesc care a pătruns la inima tuturor participanților, mulțumiri la care a subscris și IPS Mitropolit Nicolae al celor două Americi.

S-a făcut, apoi, apelul nominal și a fost aprobată Agenda de lucru.

A urmat mesajul IPS Părinte Nicolae, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Statelor Unite ale Americii și Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române a celor două Americi, adresat participanților la Congresul Episcopiei noastre, urând participanților succes la lucrările Congresului și tuturor preoților și parohiilor în împreună-misiune de propovăduire a Evangheliei în lumea nouă, America de Nord.

Au fost numite comisiile de secretariat, acreditare, propuneri și de numire și s-a citit și aprobat Procesul-verbal al celui de al 2-lea Congres al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei care a avut loc în perioada, 29 iunie - 1 iulie 2018 în Windsor, Ontario.

16 octombrie - 17 octombrie 2020

**AL 3-lea CONGRES AL
EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
A CANADEI**



octobre 16 - octobre 17 2020

**LE 3^{ème} CONGRÈS DU
DIOCÈSE ORTHODOXE ROUMAIN
DU CANADA**

16 october - 17 october 2020

**THE 3rd CONGRESS OF THE
ROMANIAN ORTHODOX DIOCESE
OF CANADA**



SF. CUVIOASA
PARASCHEVA

16 octombrie / october / octobre
CONFERINȚA PREOȚILOR
Clergy Conference
Conférence du clergé
(online - via Zoom)

17 octombrie / october / octobre
LUCRĂRILE CONGRESULUI
Congress proceedings
Les travaux du Congrès
(online - via Zoom)



CATEDRALA ORTODOXA ROMÂNĂ

SPÂNTUL GHEORGHE
SAINT-HUBERT



Apoi, Preasfințitul Ioan Casian a prezentat raportul activităților Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei de la ultimul congres până în prezent. Raportul Preasfinției Sale a avut ca moto cuvintele lui Avva Isaia Pustnicul: *“Împrejurările cer de la noi rugăciune, precum valurile, vijeliile și furtunile cer cărmaci. Căci suntem supuși la atacul gândurilor, atât ale virtuții, cât și ale păcatului. Iar stăpân peste patimi este gândul cel eolavios și iubitor de Dumnezeu,”* iar ca titlu: ***“Biserica – o corabie a mântuirii și mijloc al comuniunii cu Dumnezeu și între oameni.”*** Preasfinția Sa a vorbit despre: Țelul și scopurile misiunii noastre; Corabia ca imagine a Bisericii; Premisele unei viziuni mai ‘eficiente și pragmatice; Spațiul geografic și demografic al responsabilității noastre; Susținere teologico - pastorală (înființarea unui Institut de teologie – Sf. Maxim Mărturisitorul – cu profesori din România și din Canada); Misiunea; O schimbare care vine doar printr-o educare în credință/a credinței; Publicații și media – un departament suport; Slujirea sfințitoare – parte a consolidării noastre spirituale; Administrația – o reflectare a disciplinei spirituale; Ameliorarea situației financiare și a beneficiilor de sănătate ale clerului. În concluzie, a mulțumit *“tuturor celor care au participat la coordonarea și susținerea financiară a activităților Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei – membrilor Consiliului Eparhial, preoților și diaconilor din Episcopie, cântăreților, paraclisierilor și “altar boys” din bisericile noastre, membrilor Consiliilor parohiale, profesoarelor(rilor) școlilor duminicale din cuprinsul Eparhiei, organizațiilor AROLA, ROYA, taberelor Sf. Veronica, Sf. Teodora, Sf. Ap. Andrei, departamentul de comunicare, precum și tuturor membrilor parohiilor, misiunilor și mănăstirii, – pentru efortul făcut, pentru perseverență, spirit de sacrificiu și pentru înțelegere. Nu uitați că tot ce facem acum sădăm sămânța credinței în sufletul tinerilor noștri pentru ca mai târziu, generațiile care ne vor urma să culegă roadele, așa cum*

am cules și noi roadele înaintașilor noștri.” Chiriarhul a îndemnat membrii clerici și laici să *“continue să intensifice activitatea misionară în rândul comunităților românești din Canada.”*

Preasfințitul Părinte Ioan Casian a pus, de asemenea, la dispoziția participanților Itinerarul Pastoral și activitatea Preasfinției Sale pentru perioada iulie 2018 - octombrie 2020, sistematizată în 3 sub-capitole: Activitatea sacramentală – liturgică; Activitatea cultural – educațională și Activitatea administrativ – bisericească.

După raportul Preasfințitului Ioan Casian, Pr. Vicar-administrativ George Bazgan a mulțumit din partea tuturor preoților și mirenilor Preasfinției Sale pentru toată grija părintească pe care o are pentru turma care i-a fost încredințată.

Au fost prezentate și aprobate și celelalte rapoarte de activitate ale membrilor Consiliului Eparhial: Pr. Vicar-administrativ George Bazgan, Pr. George Chișcă, Protopop de Est, Pr. Viorel Țencaliuc, Protopop de Centru, Pr. Mircea Panciuk, Protopop de Vest, Pr. Olimpiu Mărginean, Secretar Eparhial și Pr. Petre Busuioc, Inspector Eparhial. D-na Claudia Aileni, președinta AROLA, a prezentat raportul de activitate al asociației pentru ultima perioadă, iar tânărul Pompiliu Gironța, reprezentantul președintelui ROYA, Rareș Răducu a dat citire Raportului ROYA. De asemenea, s-a prezentat activitatea taberelor tinerilor din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei a căror coordonatori sunt: Pr. Corneliu Iulian Dragomir - tabăra Sf. Veronica, Pr. Vasile Aileni și Dna Carmen Ognean - tabăra Sf. Cuv. Teodora de la Sihla și doamnele Corina Goleac și Anca Coza - tabăra Sf. Ap. Andrei.

A fost, de asemenea, prezentată activitatea caritabilă de la Catedrala Episcopală, având drept coordonator pe Dna Otilia Postolache. Activitatea departamentului de

comunicare (Publicații și media) a Episcopiei a fost prezentată de PS Ioan Casian, care a mulțumit Pr. Vicar administrativ George Bazgan (Revista și Almanahul *Credința*), coordonatorului Dl. Ștefan Athenagoras, domnilor Alexandru Popovici (website design), Valentin Botu și Marius Constantin Popa (tehnici transmisii video/audio pe facebook și youtube).

Dl. Adrian Pătru, asistat de Dl. Luca Lazăr au prezentat Raportul financiar al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, pentru perioada 2018-2020, precum și bugetul Eparhiei pentru perioada 2020-2021, care au fost aprobate.

S-a aprobat moțiunea specială de a se prelungi mandatele, pentru încă doi ani, ale Consiliului Eparhial, Consistoriului Mitropolitan și Consistoriul Eparhial: **”Ținând seama de circumstanțele speciale create de această Pandemie mondială, care ne-a împiedicat să organizăm cel de-al 3-lea Congresul al Eparhiei noastre în condiții normale, Consiliul Eparhial recomandă Congresului PRELUNGIREA MANDATULUI persoanelor care sunt în funcție în prezent în Consiliul Eparhial, în**

Consistoriul metropolitan și eparhial pentru încă un mandat de doi ani sau până la Congresul viitor care se va ține în persoană. Prin urmare, părintele George Bazgan, în calitate de Vicar administrativ, PROPUNE Congresului adoptarea acestei moțiuni.”

Spre final, Pr. Vicar-administrativ George Bazgan a dat citire mesajelor oficiale adresate Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, IPS Mitropolit Nicolae, precum și autorităților locale, provinciale și federale canadiene.

Lucrările celui de-al treilea Congres al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei s-au încheiat cu cuvântul Eparhietului Episcopiei, Preasfințitul Părinte Ioan Casian, care a mulțumit tuturor participanților, îndemnând la sporirea eforturilor de slujire lui Dumnezeu și oamenilor.

A urmat rugăciunea finală, ”Cuvine-se cu adevărat,” cântată de toți cei prezenți și binecuvântarea arhierescă.

Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

Ștefan Athenagoras
New York

Serbian Patriarch +Irinej (1930-2020)

His Holiness Serbian Patriarch Irinej (Gavrilovic) fell asleep in the Lord on the eve of the feast of the Synaxis of the Holy Archangel Michael and all the Bodiless Powers in the Military Covid Hospital in Belgrade, Serbia, on Friday, November 20, 2020. The 45th successor on the throne of St. Sava, the first Archbishop and Enlightener of the Serbs, became yet another victim of the COVID-19 virus, which has caused much pain and suffering to many, tragically bringing havoc to the entire planet. Prior to being hospitalized, His Holiness celebrated his last Divine Liturgy at the Holy Resurrection Cathedral in Podgorica, Montenegro, attending the funeral of Metropolitan Amfilohije, one of the most prominent hierarchs and theologians of our time.

His pious parents, Zdravko and Milijana Gavrilovic from the village of Vidova near Cacak, and together with them the entire Serbian family, were blessed by the Lord, on August 28, 1930, with the birth of their first child, a son, whose baptismal name was Miroslav. At the age of six, his father reposed in the Lord, and it was his mother who raised him, his brother and sister. His eyes would always light up as he would speak about his mother who was a very pious, courageous and hard-working woman. After tragically losing her husband, she never re-married. Instead, she labored extremely hard to raise her children in a Christian manner. Frequently she took them to the Monastery Jovanje, one of ten monasteries in the Ovcar-Kablar region, located on both sides of the Morava river, also known as the “Serbian Holy Mountain”. In the Blagovestenje (Annunciation) Monastery, located on this holy mountain, is where he first met our late Patriarch +Pavle of blessed memory, before he even became a monk. Their paths would later cross many times in their dedicated service to our Holy Church. He finished elementary school in his native village, high school in Cacak and Seminary in Prizren, in Kosovo

and Metohija. Thereafter, he graduated from the Faculty of Theology in Belgrade.

After completing the compulsory military service, he was appointed professor of Sts Cyril and Methodius Seminary in Prizren. Prior to accepting this appointment, in October of 1959, he received monastic tonsure in the monastery of Rakovica, near Belgrade, by Serbian Patriarch German, receiving the monastic name Irinej. In the same month, on the day of St. Petka, in the church of Ruzica on Kalemegdan, Belgrade, he was ordained a hieromonk. As professor at the Prizren Seminary, he spent one year in postgraduate theological studies in Athens, Greece. In 1969, he was appointed principal of the Monastic School in Ostrog Monastery in Montenegro. Later, he returned again to Prizren, to the position of Principal of this well-known Seminary. In the old royal city of Prizren, he became even closer to his predecessor, Patriarch Pavle, who was then bishop of the Diocese of Kosovo and Metohija for 33 years.

According to his own words, the years spent in Kosovo and Metohija were the best years of his life. Bishop Pavle, a strict and dedicated monk and ascetic, made a profound influence on his life. For a year, Bishop Pavle was his professor at the Seminary, and now after becoming the principal of the Seminary, they both again resided in the same city.

In 1974, he was elected Vicar Bishop of the Serbian Patriarch, given the title of Bishop of Moravica. His parting with Kosovo and Metohija was very difficult and emotional. Reminiscing about those days, Patriarch remembered both the students and him crying. It was not just the students that he was leaving behind, but his colleagues, friends, the city and his spiritual teacher and guide, Bishop Pavle, a confessor and a walking saint. Most of all, it was the sacred land of Kosovo and Metohija, home of 1500 Orthodox holy monasteries, churches and shrines. Since then, and until his last breath, Kosovo and Metohija was to him a Serbian Holy

Land and a sacred cradle of our culture and national identity. He never ceased praying, protecting and helping our holy shrines and people there.

After serving as a Vicar Bishop for only a year, in 1975 he was elected Bishop of the Diocese of Nis. Bearing in mind that the communist regime in the former Yugoslavia was at its peak at that time, it was not an easy endeavor to be a Bishop of a church that was in every possible way marginalized and persecuted. However, Bishop Irinej's virtues of wisdom, patience and humility helped him not only preserve what he inherited from his predecessors, but also enhance the spiritual life of his flock. In fact, through his tireless acts of labor and missionary work, he prepared the path for the church to blossom, following the fall of communism.

Following the repose of Patriarch Pavle of blessed memory and the end of a very painful time for the Serbian people, by the will of the Holy Spirit and the Assembly of Bishops of the Serbian Orthodox Church, Bishop Irinej of Nis was elected Archbishop of Pec, Metropolitan of Belgrade-Karlovci and Serbian Patriarch. The Holy Assembly was held on January 22, 2010, in Belgrade, while the enthronement of His Holiness took place the next day, January 23, 2010, during the Holy Hierarchical Liturgy in Belgrade's Cathedral of St. Archangel Michael. The solemn Liturgy was officiated by the elected Serbian Patriarch Irinej with the concelebration of his brother Bishops, priests and deacons, as well as representatives of the Russian and Greek Orthodox Churches.

Patriarch Irinej was formally enthroned to the ancient throne of the Serbian Patriarchs in the Patriarchate of Pec Monastery on October 3, 2010, with the participation of the representatives of all sister Orthodox Churches. All the members of the Holy Assembly of Bishops remember the day of the election and the fact that Bishop Irinej humbly refused to accept the nomination. However, following a sincere plea and encouragement from all, and being a monk at heart, he obediently accepted.

Being the Patriarch of the Serbian Orthodox Church is not an easy calling by any means. For a long time, there has not been ease and peace, if any, for the Serbian Orthodox Church, its shepherds, as well as for the entire Serbian people. Patriarch Irinej succeeded Patriarch Pavle, a unique and saintly person who earned a very special reputation and love beyond the church and the faithful. The burden he took on was not at all light, since the wounds from the wars were still fresh and bleeding amongst the Serbian people. Nevertheless, a new time had come, a time for swords to be replaced by plows, and a completely different attitude of the state and society towards religion in general, from which the Serbian Orthodox Church was not excluded. During the time of Patriarch German, the Church survived on the

margins of the state, and during the time of Patriarch Pavle the Church was among the refugees and in the shelters with its people. The era of Patriarch Irinej was not during wartime, but it was by no means a peaceful time. That is why he often said that the ship of the Serbian Orthodox Church historically sailed between Scylla and Charybdis, and the time of his patriarchate was not any easier.

Patriarch Irinej was a very gifted person, decorated with many Christian virtues, especially the virtue of peace. Etymologically, both his names, the one obtained at baptism and his monastic name, mean peace. Indeed, he was a man of Christ's peace, a peacemaker among people, among Christians and among nations, and above all among his own people, to whom he was a spiritual father for the past ten years. **During very difficult times, from the very beginning**

of His Patriarchal service, His Holiness advocated for peace and dialogue within the boundaries of our Holy Orthodox Church and beyond. The unity of the Orthodox Church on a Pan-Orthodox level was of the utmost importance to him. He always wanted disagreements to be resolved in the spirit of conciliarity at councils, as in the first centuries of Christianity. He wanted the primacy in the Church to be the primacy in service and love, and not in the demonstration of power and authority. As such, all the leaders of the local Orthodox Churches knew him, and with his innate wisdom, he always stood on the side of truth, standing above internal church frictions. He was a man of peace and dialogue, but also a man of principle. That is why, within the Orthodox Church as a whole, he enjoyed the trust, respect and love of the primates of all autocephalous Orthodox Churches. And, in his relationship

with others, non-Orthodox Christians and non-Christians, during every dialogue, at every meeting, he was open, honest, and sincere. With the same kindness and love he received Orthodox, he embraced all other people as well. Very often, in many of his sermons and lectures, he would repeatedly state we are all children of God, created in His image and likeness. In October of 2014, His Holiness Serbian Patriarch Irinej hosted the Pan-Orthodox celebration of the 1700th anniversary of the Edict of Milan in Nis, Serbia, the birth-place of Emperor Constantine.

As a good shepherd, Patriarch Irinej traveled tirelessly and visited many countries where his flock settled, especially in Europe, Canada, USA, South Africa and Australia. He visited our faithful in the United States of America on numerous occasions, both as a Bishop and Patriarch. On two different occasions, he served as *locum tenens* of the Midwestern American Diocese, profoundly working on bringing peace, harmony and unity to his faithful. He had deep knowledge and understanding of the challenges the Orthodox Church in the diaspora was facing, and using his wisdom and experience, he helped resolve even those problems that seemed to be unsurmountable. He often said there was no obstacle that could not be resolved through



open, honest and sincere dialogue. He fatherly pleaded with his faithful, although far away from their homeland, that they should keep the Orthodox faith, preserve their language, identity and opulent culture, and live in peace and harmony with all, respecting the laws of the countries of where they now live.

At the beginning of May 2017, the incorrupt relics of St. Mardarije, first Serbian Bishop in the USA and Canada, were discovered at St. Sava Monastery in Libertyville, Illinois. This brought great spiritual joy and comfort to the Orthodox faithful all over the world. Immediately upon hearing this, overwhelmed with gladness, His Holiness began preaching and spreading this great news to the flock in our homeland. Two months later, in the middle of July, he came to America and took part in the festive glorification of St. Mardarije of Libertyville. This glorious liturgical celebration was indeed a true manifestation of brotherly love and unity of all Orthodox Christians in America, as all of them prayerfully participated in these splendid festivities. **Truly, as king David said long ago, God is wonderful in His saints! Seeing a great multitude of faithful and rejoicing in the presence of all Orthodox jurisdictions in America, His Holiness proclaimed, "No one can unite the people as the Saints of God can!". These were the holy words of a true shepherd who loves all and desires the salvation of all!**

Patriarch Irinej's service to our Holy Church includes sixty years of monastic life, thirty-five years as a diocesan Bishop and ten years as Patriarch. Under his leadership, the Serbian Patriarchate has published an exceptional number of theological, academic, liturgical, as well as popular books for education and the spiritual uplifting of the faithful. His Holiness is well known as a great preacher who uses every opportunity to teach the Word of God to all people. Most recently, the Diocese of Nis published a collection of his sermons delivered in the Diocese of Nis while he was its Diocesan Bishop. During his decades of dedicated and fruitful service to the Church, His Holiness acquired a wealth of wisdom and experience, which was combined with the virtues of humility, meekness and compassion, making him a firm and unshakable pillar of our Church.

Following his repose, one prominent Serbian Orthodox intellectual succinctly described his personality: *His softness was his strength, and his restraint was his wisdom.* Another dedicated believer, summarizing all his life and all the dimensions of his personality, in one sentence stated: *The peaceful hand of Patriarch Irinej, without rhetoric and pomp, firmly held the rudder of our Church, making sure that we never forget the Serbian state and never give up the Serbian people and our holy Kosovo and Metohija.* Our late Patriarch exemplified these ideals continuously, with the full support and consent of all the hierarchs, all the clergy and monastics, and all the fullness of the faithful of God of our Holy Church. He always emphasized that Kosovo and Metohija is the most difficult and painful Serbian wound. He considered his years of service in Prizren to be the most precious period for his spiritual and national maturity. There he developed a profound awareness of the irreplaceable metaphysical dimension that Kosovo and Metohija has in the existence of the Serbian national being. In addition, he always provided paternal care for the suffering Serbian people in Kosovo and Metohija and did everything in his power to help them survive and remain in their centuries old monasteries, churches and homes. Truly, his heart ached every day

because of Kosovo and Metohija. To him, as well as to all our faithful, Kosovo and Metohija is more than just a territory and land. It is our Holy Land and the cradle of our cultural and national identity.

The past few decades have been a time of spiritual rebirth and renewal of Orthodox spirituality and faith in all Orthodox countries, especially in Eastern Europe. Alongside the spiritual renewal, there was also a revival of monastic life and communities and charitable activities of the Church. Hundreds of ruined and neglected monasteries, churches and shrines have been renovated and even more new ones have been built. In all these activities, the role of Patriarch Irinej was vital. Upon the invitation of the local hierarchs, he consecrated many holy places of worship, teaching the faithful and proclaiming the word of peace, hope and love. **Neither his age nor various daily responsibilities and duties prevented him from visiting his flock in Montenegro, Republic of Srpska, Croatia, Slovenia, and many other places. He was not only the spiritual father and Patriarch of our church, but also the unifier of the Serbian people. The crown of his patriarchate was the completion of one of the largest and most beautiful Orthodox churches in the world – the Cathedral of St. Sava on Vracar, in Belgrade.** The project, which began in 1935, was completed during the time of his Patriarchate. Although he did not live to take part in the consecration of this glorious church, he was the first Patriarch to be buried in its crypt. Thus, like in the early Christian Church, he built himself into the very foundation of the house of God.

His Holiness never made quick or rushed decisions, rather, in the matter of all important subjects, in the spirit of conciliarity, he would first hear the opinion of the other members of the Holy Synod or the Holy Assembly and then proceed. The fundamental principles in his life were his monastic vows of obedience and humility. On one hand, he was obedient to God and His Holy Church, on the other, he was a servant to all. Patriarch Irinej was a godly man, who knew when and how to speak, and when to be silent and to listen. His beloved saint was St. John Climacus, who said: *Obedience is an abandonment of discernment in a wealth of discernment.* Nevertheless, when he was silent, his words traveled further and reached deeper. Through silence and calm, he prepared himself for the *life of the world to come.* As St. Isaac the Syrian said: *Words are an organ of the present life, and silence is an instrument of the life which is to come.*

In this temporary and transient world, Patriarch Irinej of blessed memory lived a life worthy of the calling for which he was called and thus prepared himself *a building from God, a house not made with hands, eternal in the heavens* (II Cor 5: 1). His entire earthly life was dedicated to the service of God and His Holy Church, from the moment he was born and taken to the church by his loving mother, until the moment he was taken by the angels to the eternal bosom of his Mother Church. Having been a faithful servant of the Lord and good steward to his flock, he rejoices in the words of our Lord: *"Well done, good and faithful servant; you have been faithful over a few things, I will make you ruler over many things. Enter into the joy of your Lord."* (Mt. 25: 21)

**Bishop Longin of New Gracanica-
Midwestern America
Serbian Orthodox Church**

The Lord's Nativity - the restoration of man's dialogue with God

*"And the Word became flesh
and dwelt among us"*
(John 1:14).

In detailing the act of God's creation, the book of Genesis is telling us that of all the creatures made by the Almighty God, man was the only one endowed with reason and the ability to speak. If we equate reason with intelligence, then we can say that man was created with the gift of intelligible speech. This means that he was able to make himself understood (to make sense) and at the same time, capable to understand (process) when (what) someone else spoke with him. Since in the very beginning the only one who could speak with man was God Himself, we can say that **man was created as a partner of dialogue with God, his Creator**. In fact, the book of Genesis relates to us the pre and post fall dialogue between God and man. The same book of Genesis tells us that the creation of man came as a consequence of God's dialogue (decision) among the three persons of the Holy Trinity: Father, Son and Holy Spirit: "*Let us make man...*", and that he was created "*in Our image, according to Our likeness*" (1:26).

Having been created in the image of God, man is capable of perceiving God's word and of preserving it. The word of God can be expressed adequately in the language of man. The word of God is not diminished while it resounds in human language. The fact is that the Bible is the Word of God in the language of man.

When you have a dialogue with somebody, you communicate back and forth with your partner. The question is: how could man carry on a dialogue with God? What would the content of that dialogue be?

Man's primary responsibility was to love his Creator, thus responding to God's infinite love (the reason for man's creation) by obeying His commandments and strengthening his communion with God through prayer, thanksgiving and praise. In other words, man was created as a liturgical being. Prayer and adoration are the content of and the ways by which man maintains his dialogue with his Creator. God, in turn, responds by sending His uncreated energies upon the **Homo Orandis** (the prayerful man), helping him to achieve his spiritual transparency.

As a speech-endowed creature, man also needed someone else (equal to him) with whom he would be able to communicate (dialogue) his thoughts. This we learn from God Himself who said: "*It is not good for man to be alone. I will make him a helper comparable to him*" (Genesis 2:18). This is an indication that man was also created as a social being.

As long as he fulfilled his role of a liturgical being, man was continuously ascending towards his likeness with

God. However, his downfall began when he lost focus and allowed himself to be distracted.

The story of the original sin (the fall) is a very good example of what happens when one abandons the dialogue with God and enters into a dialogue with the evil one, represented here by the serpent.

Although the Old Testament contains many instances where God continued His dialogue with His masterpiece, man (Abraham, Noah, Moses and the other prophets, etc.), it was only "when the fullness of time had come" (Gal. 4:4), that **the Incarnate Word of God, Messiah, came into the world to restore the dialogue between man and God** and to take it to a new level.

The Lord's Nativity (Christmas), the ultimate testimony of God's sacrificial love for mankind, reveals "*the eternally hidden mystery, unknown to the angels.*" Consequently, the dialogue between the invisible and the visible worlds begins: "*And there were in the same country shepherds living out in the fields, keeping watch over their flock by night...And suddenly there was with the angel a multitude of the heavenly host praising God and saying: 'Glory to God in the highest, And on earth peace, goodwill toward men'*" (Luke 2: 8-14).

How amazing that the first Christmas carol was sung by the angels in the language of man! This is how beautifully St. John Chrysostom describes it: "*Why is this? Because God is now on earth, and man in heaven; on every side all things commingle. He became Flesh. He did not become God. He was God. Wherefore He became flesh, so that He whom heaven did not contain, a manger would this day receive*" (The Nativity Sermon).

Man was created in anticipation of the Incarnation of the Logos, the Son of God. This is why he was created with the ability to hear God and to grasp His word: "*For this He assumed my body, that I may become capable of His Word*" says St. John Chrysostom (The nativity Sermon). The Word of God is preserved in the human heart as a seed which sprouts and brings forth fruit: "*But the ones who fell on the good ground are those who, having heard the word with a pure and good heart, keep it and bear fruit with patience*" (Luke 8:15).

God expects and requires man's response; He wants to involve man in "conversation;" He descends to man in order to elevate man to Him. Prayer is one of the ways by which man can elevate himself to God. This is the reason that our Lord Jesus Christ, the Incarnate Son of God prayed often and taught His disciples (and all of us) how to

pray when He said: *"In this manner, therefore, pray: Our Father who art in heaven..."* (Mat. 6:9-13). Moreover, just before His redeeming Passion, in the garden of Gethsemane and in the most fervent and profound manner, Christ (man and God) engaged humanity in direct dialogue with God the Father, praying for His disciples and for all believers (the Church), as St. John the evangelist describes in his Gospel, chapter 17, also known as the **Priestly Prayer of Jesus**.

Relating the same event, St. Luke tells us that, as Jesus was praying, *"His sweat became like great drops of blood falling down to the ground"* (22:44). This is the level of intensity necessary when we enter dialogue with God!

Although we could find many other instances where our Lord and Savior, by His teaching and especially by His personal example showed us how to initiate and strengthen our dialogue with God, we can state with utmost certainty that the most beneficial, complete and the highest form of dialogue is the one instituted by Christ Himself at the Last Supper, – **the Breaking of Bread or the Divine Liturgy**. For two thousand years, the Orthodox Church re-lives the mystery of the Lord's Nativity in the Divine Liturgy, inviting all those who have been grafted onto the mystical Body of Christ, the Church, to come and participate as fully as possible in this cosmic dialogue with

God and the invisible world and to partake of the Lord's Supper offered to us here on earth as **the Body and Blood of Christ, the Holy Eucharist**.

Every time we come to celebrate the Divine Liturgy, we continue the dialogue started on our behalf by the incarnate Son of God and ascend slowly towards the pinnacle of the Eucharistic Tabor, praising, giving thanks and glorifying our good and merciful God, in the company of the invisible hosts, as the Orthodox Church sings at the Feast of the Lord's Nativity:

"Today Christ is born of the Virgin in Bethlehem. Today He who knows no beginning now begins to be, and the Word is made flesh. The powers of heaven greatly rejoice, and the earth with mankind makes glad. The Magi offer gifts, the shepherds proclaim the marvel, and we cry aloud without ceasing: Glory to God in the highest, and on earth peace, goodwill among men" (Matins).

Christ is born! Glorify Him!

Merry Christmas!

Fr. George Bazgan
Edmonton, Alberta

SCHIMBAREA LA FAȚĂ – Veșnicia ascunsă într-o clipă –

...continuare din numărul trecut

„Întru Care am **binevoit**” – verbul aici este *εὐδοκέω*, un verb compus din verbul *δοκέω* = a voi, a considera și particula *εὐ* = bine, frumos (adăugată fiind unei părți de vorbire, aduce nuanța de bine, de împlinire sau deplinătate. În Noul Testament, ca și în limbaj duhovnicesc, are sensul de stare interioară favorabilă sau de *inimă bună*).

Găsim o interpretare a versetului Mt 12, 18 – unde apare acest verb *εὐδοκέω* – bazată pe locurile paralele din Sfânta Scriptură (conform principiului cel mai important al ermeneuticii biblice și anume că „Scriptura se interpretează pe sine”), prin trimiterea la versetul Is 42, 1: „*Iată Sluga Meu pe Care o sprijin, Alesul Meu, întru Care binevoiește sufletul Meu. Pus-am peste El Duhul Meu și El va propovădui popoarelor legea Mea*”. Ce este de notat aici este anume faptul că deși în Noul Testament (și nu doar în traducerea în limba română; să nu uităm că este vorba despre o referință internă, adică o trimitere care este dată în interiorul versetului nou-testamentar) apare verbul „a binevoi”, în citatul de la Isaia (la care Noul Testament face trimitere) nu apare. Este vorba așadar nu despre o traducere, ci despre o interpretare. Prin urmare, o traducere

teologică a verbului „a binevoi” în versetul nostru ar fi: „Întru/in (nu *peste*, datorită prepoziției *ἐν* care se folosește cu dativul, care în limba greacă arată interioritatea) Care Îmi pun Duhul”. Dacă observăm aici și faptul că pe parcursul versetului de la Isaia se petrece o schimbare evolutivă, adică trecerea de la *slugă* la *ales*, atunci aflăm și condițiile în care se poate petrece această evoluție de la *slugă* la *fiu* și acestea nu pot fi decât *ascultarea* și *moștenirea*.

Un alt exemplu, aparținând aceluiași principiu ermeneutic, îl aflăm în Epistola către Evrei: „*Iar dreptul din credință va fi viu; și de se va îndoi cineva, nu va binevoi sufletul Meu întru el*” (Evr 10, 38). Aici, deși trimiterea internă se face către Proorocia lui Avacum, nu este o reluare, ci o interpretare: „*Iată că va pieri acela al cărui suflet nu este pe calea cea dreaptă, iar dreptul din credință va fi viu*” (Avc 2, 4) Prin urmare, „*Nu va binevoi sufletul Meu în el*” este echivalent aici cu *va muri*. A binevoi sufletul lui Dumnezeu în cineva este așadar echivalent cu trimiterea Duhului Său care (re)aduce viața în respectiva persoană, așa după cum vedem, de exemplu și din Ps 103, 28-31: „*Toate către Tine așteaptă ca să le dai lor hrană la bună vreme*.”

Dându-le Tu lor, vor aduna, deschizând Tu mâna Ta, toate se vor umple de bunătați; Dar întorcându-ți Tu fața Ta, se vor tulbura; lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărână se vor întoarce. Trimite-vei duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului”.

Sf. Nicolae Cabasila spune că Fiul este Singurul în care Tatăl „a binevoit”, dar arată și faptul că întru El, putem să participăm și noi la aceasta: „Iar care e chipul de a ne împăca cu Dumnezeu și de a nu-I fi dușmani, am spus: cum să fim stăpâniți de Dumnezeu și să devenim un duh cu Fiul Cel iubit, singurul întru Care Tatăl a binevoit”¹.

Ascultarea Fiului este lucrarea prin care „bunăvoirea” Tatălui este pusă în practică,

„Pe Acesta să-L ascultați!” – aici termenul este „a auzi” (ἀκούω), nu „a asculta – ascultare” (ἐπακούω – cum este de exemplu la Mt 8, 27;

Mt 1, 27; 4, 41; Lc 8, 25; 17, 6 etc

– sau *ἐπακοή* – pe care-l găsim în special la Sf. Ap. Pavel) în sens duhovnicesc, având adică înțelesul de împlinire a poruncilor, de urmare a lui Hristos. Aici sensul este acela de „a acorda atenție”, adică opusul ignorării: *Acordați atenție deosebită faptului că El este Calea prin care puteți afla „odihna” Duhului Meu întru voi!*

„Pe Acesta” – adică pe Acesta care are înfățișare comună, acea înfățișare cu care ne-am (prea) obișnuit.

Pe Hristos, Cel pe Care-L vedem zi de zi în icoană, înaintea Căruia ne facem – zi de zi – rugăciunile, trebuie să-L auzim. Ceea ce trebuie să înțelegem aici este sensul de a-L acorda atenție, de a-L dărui întreaga noastră încredere; să-L luăm în seamă, să ne comportăm adică de ca și cum pentru noi nu este ceva peste care putem să trecem cu ușurință, așa cum facem de fiecare dată când ne rutinăm, când facem ceva zi de zi. Rutina este un dușman pe care nu-l prea băgăm în seamă. Străduința noastră trebuie prin urmare să fie aceea de a ne smulge din această rutină, pentru a putea să facem din fiecare gest al închinării noastre zilnice un eveniment, adică ceva ieșit din comun, de fiecare dată altul, de fiecare dată nou, având prospețimea începutului absolut. Cum? Încrederea! Să facem ceea ce facem având o singură motivație: de dragul lui Dumnezeu și, mai ales și înainte de toate, să urmărim motivația aceasta pentru simplul fapt că este singura care „are sens” în această lume care-și pierde parcă, pe măsură ce se apropie de sfârșit, orice rațiune. Dacă facem aceasta, atunci alegerea noastră este după gândul lui Dumnezeu – bună și frumoasă – căci opusul frumuseții nu este urătenia, ci lipsa de sens! Atunci și Dumnezeu, la rândul Lui, ne va alege pe noi.

„Și, auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte și Iisus S-a apropiat de ei, și, atingându-

i, le-a zis: Sculați-vă și nu vă temeți. Și, ridicându-și ochii, nu au văzut pe nimeni, decât numai pe Iisus singur” (Mt 17, 6-8)

Atunci când ucenicii „au căzut cu fața la pământ”, Hristos „i-a atins” – un gest familiar –, iar când au ridicat privirea, L-au văzut pe Iisus în forma Sa obișnuită (strălucirea slavei care se ascunsese din nou), comună, ușor de trecut cu vederea – piatra cea din capul unghiului. Acum au înțeles că nu-L poți recunoaște pe Iisus ca fiind Hristos (Mesia) dacă nu ai simțurile ascuțite de ascultare, dar mai ales nu-L poți vedea pe Tatăl în Fiul. Acestea sunt calitățile esențiale pe care trebuie să le lucreze cel care dorește să se îndumnezeiască.

„Și pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit, zicând: Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului Se va scula din morți” (Mt 16, 28-17, 1-9)

Hristos le-a poruncit să nu spună nimic din cele pe care le-au văzut, pentru următoarele motive:

- Ceilalți nu aveau mărturia celor trei, de aceea le-ar fi fost mai greu să primească (la acel moment) evenimentul acesta ieșit cu totul din comun;

- Nici mărturia celor trei nu ar fi fost deplină (nu ar fi putut fi înțeleasă în mod deplin), fără ca mai întâi să fi fost încercată în cuptorul Răstignirii;

- Doar împreună cu Învierea, Răstignirea poate deschide ușa Tainei Întrupării lui Hristos!

Ceea ce mi se întâmplă mie acum, cum mă simt, dacă am sau nu chef sau tragere de inimă, dacă sunt odihnit sau obosit... Acestea sunt aparențele care înșală, vâlul care ne împiedică să vedem limpede și care-L

țin pe Dumnezeu ascuns, departe de cunoștința noastră. Dacă avem motivația cea bună, vom trece ușor peste toate aceste stări care nu sunt altceva decât niște mofturi. Să facem lucrurile de drag – iată motivația! „A zis Avva Sisoe: Caută-L pe Domnul și nu căuta unde locuiește”². Să căutăm să intrăm în același timp cu cel al lui Dumnezeu. Este nevoie de efort. Trebuie să nu așteptăm vreun imbold – nici dinăuntru, nici din afară – ci trebuie să-ți propui cu tot dinadinsul să faci asta, să-ți construiești relația cu El. Să te gândești la El mai mult decât la tine și să nu-L cauți pentru darurile Sale, ci pentru Persoana Lui, pentru relația cu El.

Schimbarea la Față se arată a fi *clipa* descoperirii lui Dumnezeu, a Tainei care ascunde veșnicia relației omului cu Dumnezeu.

Poți accesa „momentul” *Schimbării la Față*, poți să-l faci „al tău”, în măsura în care te străduiești să ieși, să evadezi din rutina zilnică. Să nu crezi, să nu cedezi acestor dovezi „de nezdruncinat” care te asaltează din toate părțile



strigându-ți în urechi: „Dumnezeu te-a părăsit, Și-a întors fața de la noi, a lăsat lucrurile să iasă de sub orice control!” Acestea sunt doar aparențe care ar funcționa doar în măsura în care Îl facem pe Dumnezeu după chipul nostru. El a spus că „*cine va răbda până la sfârșit, acela se va mântui*” (Mt 10, 22; 24, 13), de aceea să așteptăm sfârșitul, să-L lăsăm pe Dumnezeu să termine fraza și să nu ne grăbim noi să tragem concluzii după doar câteva cuvinte. Altminteri nu facem altceva decât să grăbim sfârșitul și

atunci acesta va veni peste noi ca un fur, aflându-ne nepregătiți.

Mai degrabă să ne oprim din alergat și să trăim o clipă, măcar una, în însingurare cu Dumnezeu și El va scoate la lumină *veșnicia ascunsă în acea clipă!*

Protos. Hrisostom – Mănăstirea Putna

Note

¹ Sf. NICOLAE CABASILĂ, *Tălcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, traducere din limba greacă de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1989, p. 62. La acestea mai adăugăm și aceste citate de la Sf. Maxim Mărturisitorul: „Teologie ne învață Cuvântul lui Dumnezeu prin faptul că se întrupează, arătând în Sine pe Tatăl și pe Duhul Sfânt. Fiindcă întreg Tatăl și întreg Duhul Sfânt erau ființial și desăvârșit în Fiul și după ce s-a întrupat, fără ca ei să se întrupeze, ci Unul binevoind (adică Tatăl), iar celălalt (adică Duhul Sfânt n.n.) împreună lucrând cu Fiul, care însuși și-a lucrat întruparea. Căci Cuvântul a rămas mintal și viu și neîncăput de nimeni altul după ființă; decât numai de Tatăl și de Duhul Sfânt, și atunci când și-a făcut, prin iubirea de oameni, unirea

după ipostas cu trupul” – *Filocalia*, vol. 2, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2017, p. 309. Tot el spune „Prin aceasta se va arăta în plină lucrare harul care îndumnezeiește toate. E lucrarea despre care însuși Dumnezeu și Cuvântul, care s-a făcut om pentru ea, zice: «Tatăl Meu până acum lucrează și Eu lucrez» (In 5, 17). Cel dintâi adică binevoiește, al doilea lucrează El însuși, iar Duhul Sfânt întregeste ființial bună voința Tatălui cu privire la toate și lucrarea Fiului, ca să fie prin toate și în toate bunul Dumnezeu în Treime, potrivit cu fiecare dintre cei învredniciți după har; și să fie văzut în toate, așa cum există, în chip natural, sufletul în întreg trupul și în fiecare mădular al lui, fără micșorare” – *Filocalia*, vol. 3, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2017, pp. 49-50.

² *Patericul egiptean...*, „Pentru Avva Sisoe”, cuv. 40, p. 213.

Hramul Mănăstirii Sfântul Dimitrie cel Nou din Middletown, New York, 2020

Deși în țară este prigonit, Sfântul Dimitrie cel Nou a fost prăznuit în diaspora, la singura mănăstire și biserică cu acest hram, Mănăstirea Sfântul Dimitrie cel Nou din Middletown, New York, sâmbătă, 24 octombrie. Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae, Mitropolitul Ortodox Român al celor două Americi, a ajuns la mănăstire în ajun și a săvârșit slujba Vecerniei Mari cu Litie, împreună cu părinții slujitori ai mănăstirii și cu preoți români din împrejurimi.

Sărbătoarea deplină a fost săvârșită a doua zi, în jurul Înaltpreasfinției Sale adunându-se nu mai puțin de 9 preoți și diaconi, dintre care menționăm: părintele protopop de New York, Noua Anglie și Estul SUA, Daniel Ene, părintele Marius Daniel Dumitrescu, de la parohia Sfântul Nicolae din Queens, New York, părintele Ștefan Drăgoi de la misiunea Sfânta Maria din Norfolk, Virginia, părintele Mircea Schirtea de la parohia Sfânta Sophia din Bayonne, New Jersey, părintele Ioan Proteasa de la parohia Sfântul Andrei din Queens, New York, și părintele Mihai Faur, care va prelua în curând o misiune a Mitropoliei noastre.

La începutul slujbei cerul a fost înnoat și chiar au căzut câțiva stropi de ploaie. Treptat, însă, cerul s-a înseninat și toți închinătorii s-au bucurat de o zi însorită și caldă de toamnă, atipică pentru această perioadă a anului,

care a făcut ca binecuvântarea lui Dumnezeu să fie simțită de toți cei prezenți.

IPS Mitropolit Nicolae, în cuvântul său de învățătură, după ce a vorbit despre viața și virtuțile Sfântului Dimitrie cel Nou, a făcut referire la tulburarea prin care trece lumea de câteva luni încoace, pandemia cu virusul Covid-19, subliniind că nu este al nostru a ști când se va încheia această încercare, ci a lui Dumnezeu. Noi avem datoria să ne concentrăm pe ce putem face noi, în calitate de creștini, pentru a dobândi Împărăția Cerurilor, veșnicia la care am fost chemați: „*Nu este după voia noastră, ci după voia lui Dumnezeu. Când va rândui Dumnezeu atunci vom trece din această viață. Ceea ce trebuie să facem noi este să ne pregătim. Aduceți-vă aminte de parabola celui om căruia i-a rodit țarina și în loc să se gândească să fie milostiv, s-a gândit cum își mărește hambarele. Și ce a auzit? «Nebune, în această noapte vor cere sufletul de la tine. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?» (Luca 12, 20). A plecat sărac pentru că în această viață s-a gândit numai la el și la bogățiile materiale. N-a luat nimic cu el. În această zi în care îl cinștim pe Sfântul Cuvios Dimitrie se cuvine să ne amintim și să punem mai mult preț pe sufletul nostru decât pe lumea aceasta care nu ne va însoți dincolo, ci rămâne aici, așa cum o cunoaștem: cu multe probleme și cu multe neputințe.*”



Cu prilejul acestei zile de sărbătoare, pentru mănăstire s-a pus un nou început prin așezarea ca stareț a părintelui Protosinghel Ieremia Berbec, venit de la Mănăstirea Putna. La sfârșitul Dumnezeieștii Liturghii, IPS Nicolae a săvârșit ceremonia de instalare ca stareț, oferindu-i părintelui Ieremia gramata oficială de numire în această poziție, o cruce de binecuvântare, ce simbolizează Răstignirea și Învierea Domnului, ca singura cale pe care putem merge în viața creștină, și toiagul de stareț, care să-l ajute să le țină pe toate în bună rânduială. Instalarea părintelui Ieremia a fost făcută cu binecuvântarea părintelui Arhimandrit Melchisedec, starețul Mănăstirii Putna, precum și a vrednicului de pomenire Arhiepiscop Pimen și a Înaltpreasfințitului Calinic, noul Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților.

Părintele Mitropolit, în cuvântul rostit la instalarea noului stareț, a spus că misiunea la care a fost chemat părintele Ieremia este una nobilă și provocatoare în același timp, o cruce grea, dar împlinitoare. Părintele Mitropolit l-a asigurat că poate mereu conta pe ajutorul preoților și credincioșilor Mitropoliei, în primul rând pe al său personal, pentru a-l ajuta să aibă o mănăstire înfloritoare ca în România, cu viață duhovnicească, dar și misionară, cu scopul de a avea grijă de credincioșii care-L caută pe Dumnezeu și își caută mântuirea. Misiunea care începe din această zi nu este una ușoară, de aceea e nevoie de multă rugăciune pentru a rodi.

Noul stareț a rostit un cuvânt la început de drum către credincioșii prezenți, mulțumind tuturor pentru osteneala depusă pentru a ajunge la mănăstire, mai ales în vremurile tulburi de astăzi. Sfinția Sa a mulțumit pentru strădania Înaltpreasfințitului Nicolae de a aduce un părinte stareț pentru mănăstirea din Middletown, lucru care s-a realizat după mulți ani de stăruințe, cerându-și iertare pentru răgazul mare pe care l-a luat până a accepta noua misiune. Acest răgaz a fost determinat de dificultatea de a răspunde la întrebarea: „*Se poate ca dintr-un om plin de păcate, un om pătimăș, plin de sine, să iasă rob a lui Dumnezeu, un rob care să împlinească voia lui Dumnezeu, nu pe a sa?*”. Părintele a subliniat că experiența de până atunci l-a învățat că, deși răspunsul la întrebare este, omenește vorbind, categoric negativ, prin lucrarea lui Dumnezeu întrebarea poate primi un răspuns afirmativ. Lucrarea lui Dumnezeu poate să

schimbe fundamental lucrurile, să transforme pe cele slabe în puternice, pe cele nevrednice în vrednice, pe cele necurate în curate. De aceea nădejdea este numai la El: „*Noi, din partea noastră, cu rugăciunile frăților voastre și ale Înaltpreasfințitului, punem totul la bătaie, la muncă, dar suntem foarte conștienți că e imposibil și că numai lucrarea lui Dumnezeu poate să facă ceva aici. Așa că o așteptăm. Avem motive să nădăjduim că Dumnezeu va lucra, va rodi. El știe. Noi trebuie să facem îndelungă răbdare, să ne jertfim și să fim robi ai Domnului.*” Părintele stareț a exprimat dorința sa de a trăi într-o mănăstire autentică. Iar semnele autenticității sunt: ascultarea și totul să se facă cu binecuvântare. „*Eu asta îmi și doresc: să fiu în ascultare și binecuvântare,*” a spus sfinția sa în încheierea cuvântului la instalarea ca stareț.

Părintele Protosinghel Vincențiu Temirov, la încheierea misiunii sale pe pământ american, a primit din partea IPS Nicolae *crucea mitropolitană americană* ca semn de recunoștință și apreciere a activității pastorale și administrative împlinită la mănăstirea Sf. Dimitrie cel Nou.

În continuare, părintele Ieremia a amintit de Sfântul Ioan Maximovici, un sfânt contemporan (1896-1966) foarte iubit de către mulți români din țară și din străinătate, care are moaște întregi așezate spre închinare în Catedrala „Bucuria tuturor celor necăjiți” din San Francisco, California. În urmă cu două săptămâni, în urma unei adrese oficiale din partea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Nicolae, Mănăstirea Sfântul Dimitrie cel Nou s-a învrednicit să dobândească o părticică de sfinte moaște din trupul neputrezit al Sfântului Ioan. Relicvarul cu sfintele moaște a fost încorporat într-o icoană care a fost scoasă spre închinare cu ocazia acestei sărbători a mănăstirii. În felul acesta, toți credincioșii prezenți s-au bucurat, pe lângă binecuvântarea Sfântului Cuvios Dimitrie, și de cea a Sfântului Ierarh Ioan Maximovici, episcop de Shanghai și San Francisco, făcătorul de minuni.

A fost o sărbătoare creștinească și românească, cu mult duh de comuniune și căldură dăruit de harul slujbei și binecuvântarea sfinților.

Protosinghel Ieremia Berbec

PASTORAL LETTER

AT THE FEAST OF THE LORD'S NATIVITY, 2020

† IOAN CASIAN

by the mercies of God,

Bishop of the Romanian Orthodox Diocese of Canada

*To our beloved clergy and Orthodox Christians,
peace and joy from Christ the Lord,
and from us, hierarchical Blessings.*

"And the Word became flesh and dwelt among us, and we beheld His glory, the glory as of the Only Begotten of the Father, full of grace and truth." (John 1, 14)

**Most Reverend Fathers,
Beloved Faithful,**

The Feast of the Lord's Nativity brings joy and blessing through the opportunity it offers us to live the mystery of encountering God the Word as a newborn child in the manger of Bethlehem. Every time the faithful await this feast because it strengthens and sustains them in the faith they profess. The preparatory prophetic readings, the liturgical rhythm and the ascetic and spiritual dynamics of the Advent create a special atmosphere for the Christian believer.

Why does God decide the incarnation of His Son and not another way of salvation?

"So, why are you looking for the reason for the coming of Christ, go back to the first book of the Scriptures - urges St. Cyril of Jerusalem. (...) All creatures are good, but none of them is the image of God, except man. The sun was created only by a command; but man was formed with the hands of God. 'Let us make man in our image and likeness' (Genesis 1:26). But this miracle of the creatures that was delighting in paradise was driven out by the devil's envy.¹ The enemy rejoiced when the one who was envied fell. Would you have wanted the enemy to rejoice unceasingly?"² St. Cyril shows us that although created good, in the image and likeness of God, as the crown of His creation, man lost paradise due to the wickedness and deception of the devil. Man was tempted and deceived even though he had received the command from God not to eat from the tree of the knowledge of good and evil.

What are the consequences of the fall?

"The wound of mankind was very deep - says St. Cyril. There was no healthy part in it from head to toe.³ No patches, no oil, no bounds could be put on. For this reason, the prophets wept and suffered, saying, 'Who will give salvation from Zion?'⁴ And again, 'Let your hand be upon the man of your righteous arm and upon the son of man whom you have strengthened, and we will not abandon You.'⁵ And another one of the prophets prayed, saying, 'Bow down Your heavens, O Lord and come down;⁶ The wounds of mankind are too many and too deep for our cures. They have killed your prophets and broken your altars. It is impossible for us to right the wrong, we need You to straighten it. The Lord listened to the prayers of the prophets. The Father did not overlook our perishing nation. He sent His Son, the Lord, from heaven.'⁸ Man's fall from the paradisiac state deeply marked his nature. It produced such a deep wound that man could not heal himself. The Jewish people, by their prophets in the Old Testament, saw no other possibility than God's help as a way of salvation from the evil. Their prayers express man's helplessness and limitation in this regard and the need for divine

intervention. And the One whom God the Father sends is His very Son through whom He made all things. Christ comes to heal the deepest wound which is death. The corruption that pervaded man's nature, precluded him from achieving his vocation to grow in the likeness of God and to become son of God: *"He became man that we might become gods,"* - says St. Athanasius the Great.⁹ God wanted to bring man back to the fullness of the first union with Him in life and knowledge.

How could Christ accomplish this healing?

"Let us strive to comprehend the mystery - says St. Basil the Great. The reason God is in the flesh is to kill death that lurks there. As diseases are cured by medicines assimilated by the body, and as darkness in a house is dispelled by the coming of light, so death, which held sway over human nature, is done away with by the coming of God. (...) but when the grace of God our Savior appeared and the Sun of righteousness rose, death was swallowed up in victory, unable to bear the presence of true life. How great is God's goodness, how deep his love for us!"¹¹ The main obstacle to man's healing from death is destroyed by the Incarnation of the Son of God. The possibility for man to achieve the likeness with God in his own person is now reopened. God descends through His Son to the suffering creature to heal it not temporarily but once and for all. Christ, through His restored human nature, becomes the leaven and the medicine that heals and restores the health and purity of the nature of all people. He heals human nature from disease and death through the flesh taken through the Incarnation from the Virgin Mary. God's grace overcomes death, His light overcomes darkness, and man's health is restored in Christ through victory over sin and death. All of this was done by God out of His great goodness and love.

"The Lord has taken from us what is ours to save mankind. He took what is ours, to give more grace to the weakened part, that the sinful mankind may become partaker of God. For where sin abounded, grace abounded much more!"¹² - says St. Cyril.¹³ The Incarnation of the Lord restored, strengthened and healed man's nature from within. God wants it to be partaker of divine grace again. The instrument of sin, that is, human nature, restored in the person of Christ the Savior through death and resurrection, becomes the medicine for eternal life.

God causes the strengthening of our nature in two ways through the Incarnation: (1) at the level of faith and knowledge - by the contemplation of the miracles and the glory of Christ as the Son of God: *"How did we behold his glory?"* - Ammonius of Alexandria asks. *We beheld it through the star of the magi, the angels, the shepherds, Anna, Simeon, Gabriel, the miraculous birth of the Virgin, the voice of the Father who acknowledges Him, the Spirit descending upon Him and many other divine signs and healings."¹⁴ The*

miracles performed by the Savior Jesus Christ were moments when people's faith and hope were strengthened; (2) at the level of the new, deified life - through the nourishment of eternity, that is, the Holy Communion, present in the Divine Liturgy: *"What you can see here, dearly beloved, at the Lord's Table, is bread and wine; but this bread and wine, when the word is applied to it, become the Body and Blood of the Word* - St. Augustine says."¹⁵ The Body and Blood of the risen and transfigured humanity of Christ have become by Communion the leaven of the renewal of human life.

Through Incarnation, the Son and Word of God descends into our human existence. He becomes circumscribed and accessible as a human person but at the same time reveals Himself as a divine Person.¹⁶ Thus, the relationships experienced by people with Christ as a fellow man are felt as relationships with God too.¹⁷ In this way man experiences his relationship with his neighbor as a *relationship of fullness, grace and truth with God* who constitutes the life of the Church.

"Let us all, young and virgins, old and the younger ones, run, with God's help on the path of purity. (...) Let us not cast aside the glory of purity. The crown is angelic, and the deed is superhuman, urges St. Cyril."¹⁸ Let us descend into the cave of Bethlehem with St. Joseph and the Virgin Mary, with the silent creatures, to be closer to the manger where the Infant Jesus was born.

Beloved Christians,

The year 2020 was designated as the *Homage Year of the Pastoral Care of Parents and Children and the Commemorative Year of the Romanian Orthodox philanthropists*.

We have all tried through the various activities at the diocesan or parish level to deepen and promote the teaching of the faith and the Christian vision of human life and ethos with the conviction that they heal. The Christian vision of what it means to be a father is well emphasized in the words of St. Paul: *"For though you might have tens thousand instructors in Christ, yet you do not have many fathers; For in Christ Jesus I have begotten you through the Gospel. Therefore I urge you, imitate me"* (1 Corinthians 4:15-16). Teaching is easier than giving birth because the true father in the Christian understanding gives life to the newborn according to God's commandment in Christ. He gives birth not only bodily but also in faith, spiritually. As the Son of God is born eternally from the Father, so also the son of a father is born from his father and grows in the same spirit and ethos with him. The eternal loving relationship of the

Father for the Son is the model for the human father-son relationship. But both - father and son - are sons of God by grace. God's spiritual fatherhood embraces the father and the son together. They are both sons of God who bear His image and strive to achieve His likeness.

Philanthropy is the embodiment of God's command: *"You shall love your neighbor as yourself"* (Mark 12:31). Human philanthropy is the concrete expression of divine philanthropy. It is the manifestation of the deepest virtue to which man is called - love. Living it in our world means anticipating the mystery of God's kingdom.

Due to the pandemic, 2020 was a time of suffering, fear, doubt and loneliness. Because of the health restrictions imposed, philanthropy and love could no longer be expressed as naturally as in less turbulent times. The clergy and the faithful prayed for those in need, cared for and listened to them, giving their time and showing generosity. However, this situation, due to the time spent at home, made us rediscover the importance of family, the support, the closeness and the intimacy it can offer us in more difficult personal moments.

One of the philanthropic gestures we can make during this period is prayer for those who lost their lives during the pandemic, especially the older and more vulnerable. Let us light a candle for them and let our prayer accompany and help them.

On this great feast of the Nativity of the Lord Jesus Christ, let us descend into the manger of the Bethlehem of our person and discover like the Magi the Holy Infant as Son and Word of God! I urge you to acquire by grace and effort a pure soul like the saints in order to give birth to Christ to the world by word and deed and to transform the apparent defeats into steadfast, meaningful and faith-strengthening victories.

I thank you all - clergy and faithful - for your prayers, love, support and sense of responsibility in these trying times!

On the occasion of the feasts of the Nativity, the New Year and the Epiphany, I pray that *every good and perfect gift* descend into the souls of all of you, bringing peace, joy and health through the Holy Spirit!

Merry Christmas and Happy New Year!

**Your brother in humble prayer to Christ the Lord,
the One born in the cave of Bethlehem,
† IOAN CASIAN
Saint-Hubert/Montreal 2020**

Note

¹ The Wisdom of Solomon 2, 24

² St. Cyril of Jerusalem, *Catechesis*, Ed. EIBMBOR: Bucharest 2003, p 164

³ Isaiah 1, 6

⁴ Psalm 13, 7

⁵ Psalm 13, 7

⁶ Psalm 143, 5

⁷ 1 Kings 19, 10 (NKJV)

⁸ St. Cyril of Jerusalem p 165-166

⁹ According to the grace

¹⁰ St. Athanasius the Great. *On the Incarnation of the Word* 54.3 in Thomas C. Oden (ed.). *Ancient Christian Commentaries on Scripture (IVth. John 1-10)*.

Ed. InterVarsity Press: Downers Grove, IL, USA 2006, p 43 col. 2

¹¹ St. Basil the Great. *Homily on Christ's Ancestry* 2.6 in Thomas C. Oden (ed.). *Ancient Christian Commentary on Scripture* p 42 coll.2

¹² Romans 5, 20

¹³ St. Cyril of Jerusalem, p 171

¹⁴ Ammonius of Alexandria. *Fragments on John 25* in Thomas C. Oden (ed.). *Ancient Christian Commentary on Scripture* p 45 coll.2

¹⁵ St. Augustine. *Sermon* 229.1 in Thomas C. Oden (ed.). *Ancient Christian Commentary on Scripture* p 44 coll.1

¹⁶ Prof. Dumitru Stăniloae, *Orthodox Dogmatic Theology* (vol. 2). EIBMBOR Publishing House: Bucharest 2003, p 37

¹⁷ Idem p 42

¹⁸ St. Cyril of Jerusalem, p 185-186



THE *Credința* FAITH



Romanian Orthodoxy in America

- ☐ YES! I want to subscribe to *Credința / The Faith Magazine*
One year subscription (4 issues) — \$ 10 USD / 15 CAD
- ☐ YES! Please send me the *2020 The Faith Almanac*
(Almanahul Credința) — \$ 10 USD / 12 CAD

Make checks payable and mail to:

Vă rugăm să trimiteți comanda pe numele și adresa Arhiepiscopiei:

Romanian Orthodox Metropolis of the Americas

5410 North Newland Avenue • Chicago IL 60656-2026 • USA

Name: _____

Address: _____

City: _____

State: _____

Zip: _____

Country _____

Phone: _____

